

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาค
ของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน

โดย

พันเอก รณศ อินทร์ยิ้ม
รองเสนาธิการ กองทัพภาคที่ ๓

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๖
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๖-๒๕๕๗

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของ กองทัพอากาศที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน

ลักษณะวิชา การทหาร

ผู้วิจัย พันเอก รณศ อินทร์ยิ้ม   **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ ๕๖

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของ กองทัพอากาศที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดวิกฤตการณ์อุทกภัย และเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของ กองทัพอากาศที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน ให้เกิดความชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตในการศึกษาเฉพาะบทบาทของ มณฑลทหารบกที่ ๓๑ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ในพื้นที่เขตเทศบาล นครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ กรณีวิกฤตมหาอุทกภัย พ.ศ. ๒๕๕๔ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ จากการออกแบบสอบถามประชาชนในเขตเทศบาล นครสวรรค์ มาวิเคราะห์ ประมวลผล หาข้อสรุปของการวิจัย ทำให้พบว่าบทบาทของมณฑลทหารบกที่ ๓๑ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คือ การร่วมวางแผน อำนวยการประสานงาน ติดตามสถานการณ์ และระดมสรรพกำลังทั้งหมด ทั้งกำลังพล เครื่องมือ ยุทโธปกรณ์ ยานพาหนะ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่วิกฤต ข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางในการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพ บทบาทของ มณฑลทหารบกที่ ๓๑ คือ เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ ควรจะให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลแก่ประชาชน ในขีดความสามารถของหน่วยทหารที่จะช่วยเหลือประชาชนได้อย่างไรบ้าง และแจ้งถึงจุดที่ให้บริการ รวมทั้งให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ และมีการปฏิบัติในเชิงรุก เช่น การประเมินความเสี่ยงก่อนเกิดอุทกภัยอย่างเป็นรูปธรรม

คำนำ

เอกสารวิชาการส่วนบุคคลนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๖ – ๒๕๕๗ โดยผู้วิจัย เคยรับราชการในตำแหน่งเสนาธิการ มณฑลทหารบกที่ ๓๑ ในห้วงเกิดมหาอุทกภัย โดยเริ่มเมื่อปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ จนถึงสิ้นสุดเมื่อ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๕ ซึ่งทำให้เกิดภาวะน้ำท่วม เป็นพื้นที่มากกว่า ๑๕๐ ล้านไร่ กินเนื้อที่รวม ๖๕ จังหวัด ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ๔ ล้านกว่าครอบครัว โดยเฉพาะในจังหวัดนครสวรรค์ น้ำได้เข้าท่วมตัวเมืองเขตธุรกิจของจังหวัดอย่างรวดเร็ว หลังจากที่ทำกาป้องกันไปได้ระยะหนึ่ง มณฑลทหารบกที่ ๓๑ เป็นหน่วยรับผิดชอบในการช่วยเหลือในการสนับสนุนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยร่วมกับหน่วยทหาร และส่วนราชการอื่นๆ ในพื้นที่

ถึงแม้ว่าการปฏิบัติงานของ มณฑลทหารบกที่ ๓๑ และหน่วยทหารในพื้นที่ที่ผ่านมา จะสามารถดำเนินการได้ประสบผลสำเร็จเป็นที่พึงพอใจของประชาชน และส่วนราชการต่างๆ ของจังหวัดเป็นอย่างดี แต่จากประสบการณ์ที่ผู้วิจัยได้รับทราบและร่วมปฏิบัติงานนั้น ยังเห็นว่าการปฏิบัติงานที่ผ่านมาเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าไปตามสถานการณ์หรือตามที่ส่วนราชการหรือประชาชนร้องขอเท่านั้น ซึ่งอาจจะมีความบกพร่องไม่สมบูรณ์ โดยเฉพาะอุทกภัยนั้นจะเกิดในพื้นที่เกือบทุกปี การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงบทบาทที่ชัดเจนของมณฑลทหารบกที่ ๓๑ ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในจังหวัดนครสวรรค์ ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน และแนวทางที่จะปรับปรุงบทบาทของ มณฑลทหารบกที่ ๓๑ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถนำไปปฏิบัติงานได้ในอนาคต

เอกสารวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกท่าน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยทหารทุกหน่วยที่มีบทบาทในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย “อุทกภัย” และผู้ที่สนใจศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ต่อไป

พันเอก

(รณศ อินทร์ยิ้ม)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ช
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
สมมุติฐานของการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๓
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖
สถานการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วม	๖
หลักการบริหารจัดการตามสถานการณ์	๘
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community Base Disaster Risk Management “CBDRM”)	๑๔
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสาธารณะ	๑๕
พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐	๑๖
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	๑๗
แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม	๑๗
แนวความคิดการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน	๑๗
ลักษณะและวิธีการของโครงการแก้มลิง	๑๕
การป้องกันภาวะอุทกภัยเขตเมืองกับเขตชนบทในพื้นที่เกษตร	๒๒
ผลกระทบด้านสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วม	๒๕
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๒๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๓	
วิธีดำเนินการวิจัย	๓๓
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๓
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๔
การสร้างเครื่องมือวิจัย	๓๔
การเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๕
การวิเคราะห์ข้อมูล	๓๕
บทที่ ๔	๓๖
ผลการวิจัย	๓๖
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๘
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหาร	
หน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือ	
ประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัย	๔๔
ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหาร	
ในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน	
ในสถานการณ์น้ำท่วม	๔๕
บทที่ ๕	
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๕๑
สรุป	๕๑
อภิปรายผล	๕๓
ข้อเสนอแนะ	๕๔
บรรณานุกรม	๕๖
ภาคผนวก	
แบบสอบถามแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหาร	
ในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓	๕๘
ประวัติย่อผู้วิจัย	๖๕

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๒-๑	สถานการณ์ปัจจุบันพื้นที่ประสบอุทกภัย	๓
๒-๒	ผลกระทบด้านภาวะสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วม (ทันที)	๒๖
๒-๓	ผลกระทบด้านภาวะสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วม (ระยะกลาง)	๒๗
๒-๔	ผลกระทบด้านภาวะสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วม (ระยะยาว)	๒๗
๔-๑	จำนวนและค่าร้อยละของเพศของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๘
๔-๒	อายุของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๙
๔-๓	จำนวนและค่าร้อยละของวุฒิการศึกษาของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๙
๔-๔	จำนวนและค่าร้อยละของภูมิภาคของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๐
๔-๕	จำนวนและค่าร้อยละของอาชีพของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๑
๔-๖	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ที่ประสบเหตุมหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๑
๔-๗	จำนวนและค่าร้อยละของผู้ที่ประสบเหตุมหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยทหาร	๔๒
๔-๘	จำนวนและค่าร้อยละของลักษณะของผลกระทบที่ประชากร และกลุ่มตัวอย่างได้รับในขณะที่เกิดวิกฤตมหาอุทกภัย	๔๒
๔-๙	จำนวนและค่าร้อยละของลักษณะของการรับรู้คำเตือนที่ประชากร และกลุ่มตัวอย่างได้รับก่อนเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย	๔๓
๔-๑๐	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของระดับความคิดเห็น ในการเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร	๔๔
๔-๑๑	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับความคิดเห็น ในการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร	๔๕
๔-๑๒	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของระดับความคิดเห็น ในการแก้ไข ซ่อมแซม และการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร	๔๖
๔-๑๓	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของระดับความคิดเห็น ในการฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร	๔๘

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๔-๑๔	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบภัยน้ำท่วม จำแนกตามความคิดเห็นเพิ่มเติมที่มีเกี่ยวกับลักษณะความช่วยเหลือ ที่ต้องการจากหน่วยทหารเมื่อประสบภัยน้ำท่วม	๔๘
๔-๑๕	จำนวนและค่าร้อยละของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบภัยน้ำท่วม จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยทหาร ในขณะที่เกิดเหตุน้ำท่วม	๕๐

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
๒-๑	แสดงแผนที่น้ำท่วมลุ่มน้ำภาคเหนือตอนล่าง	๑๓

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๔ หรือตามที่สื่อมวลชนขนานนามว่าเป็นมหาอุทกภัย นั้น ถือเป็นอุทกภัยรุนแรงที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำโขงเริ่มตั้งแต่ ปลายเดือนกรกฎาคมและสิ้นสุดเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๕ มีราษฎรได้รับผลกระทบกว่า ๑๒.๘ ล้านคน ธนาคารโลกประเมินมูลค่าความเสียหายสูงถึง ๑.๔๔ ล้านล้านบาท โดยถูกจัดให้เป็นภัยพิบัติ ครั้งที่สร้างความเสียหายมากที่สุด เป็นอันดับสี่ของโลก อุทกภัยดังกล่าวทำให้พื้นดินกว่า ๑๕๐ ล้านไร่ ซึ่งในจำนวนนี้ เป็นทั้งพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมใน ๖๕ จังหวัด ๖๘๔ อำเภอ ราษฎรได้รับความเดือดร้อน ๔,๐๘๖,๑๓๘ ครัวเรือน ๑๓,๕๕๕,๑๕๒ คน บ้านเรือนเสียหายทั้งสิ้น ๒,๓๒๕ หลัง บ้านเรือนเสียหายบางส่วน ๕๖,๘๓๓ หลัง พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายประมาณ ๑๑.๒๐ ล้านไร่ และมีผู้เสียชีวิต ๘๑๓ คน (อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๔ , ออนไลน์ , ๒๕๕๖)

จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากมหาอุทกภัยในครั้งนี้เช่นกัน กล่าวคือเขตตัวเมืองซึ่งถือเป็นย่านธุรกิจการค้าของจังหวัดถูกน้ำเข้าท่วมอย่างรวดเร็วหลังจากที่ได้พยายาม ทำการป้องกันอย่างเต็มที่แล้ว รวมทั้งน้ำที่ท่วมพื้นที่รอบนอกเมือง ทำให้หมู่บ้านจัดสรรหลายพันยูนิต บ้านเรือนของประชาชน ถูกน้ำท่วมจำนวนมาก รวมถึงพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้านในจังหวัดนครสวรรค์ยังถูกน้ำท่วมนับหมื่นไร่ถนนหลายสายถูกตัดขาดจึงทำให้ประชาชนขาดแคลนน้ำและอาหารในช่วงแรก ๆ ซึ่งต่อมาก็มีประชาชนที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่มาจากน้ำ พื้นที่เลี้ยงสัตว์ถูกน้ำท่วมทั้งหมด

ในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัยครั้งนี้ทหารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชน ในทุกพื้นที่ของประเทศ โดยในจังหวัดนครสวรรค์นั้นมณฑลทหารบกที่ ๓๑ ถือเป็นกำลังหลักในการปฏิบัติ ภารกิจ ในการให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบภัย ทั้งการให้ความช่วยเหลือทางกำลังคนในการปฏิบัติ ภารกิจในพื้นที่ที่ประสบภัยการให้ความช่วยเหลือทางด้านการคมนาคมขนส่งทั้งทางรถและทางเรือ ในการนำผู้ประสบภัย อพยพออกจากพื้นที่ที่เกิดวิกฤตน้ำท่วมและ

ตลอดไปจนถึงการให้ความช่วยเหลือ ทั้งทางการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ อย่างไรก็ตาม ใน การปฏิบัติภารกิจของทหารใน วิกฤตการณ์เช่นนี้จำเป็นต้องปฏิบัติ ภารกิจให้ความช่วยเหลือแก่ ผู้ประสบภัยที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงมากกว่า และจำต้องเลือกช่วยเหลือกับผู้ประสบภัยที่ต้องการความ ช่วยเหลืออย่างรวดเร็วที่สุดซึ่งก็ทำให้ผู้ประสบภัย บางส่วนเกิดความไม่เข้าใจคอบทบาทและหน้าที่ของ ทหารแม้ว่าเหล่าทหารจะปฏิบัติภารกิจอย่างเต็มกำลังความสามารถแล้วก็ตาม

อนึ่ง บทบาทของทหารตามรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดไว้ความว่า “มาตรา ๗๗ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และ บูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ ต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และ เทคโนโลยี ที่ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอเพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบัน พระมหากษัตริย์ ผลประ โยชน์ แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ กำหนดอำนาจและหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม และหน้าที่ของกองทัพบก มี ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. พิชัยเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและ ภายใน ราชอาณาจักรปราบปรามการกบฏและการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่ รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่มีกฎหมายกำหนด

๒. พิชัยรักษาปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของ สถาบัน พระมหากษัตริย์

๓. ปกป้องพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงตลอดจน สนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐ ในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติและการ ช่วยเหลือประชาชน

จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ในฐานะที่ผู้วิจัยในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นเสนาธิการ มณฑลทหารบกที่ ๓๑ ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์หาอุทกภัยในเขตพื้นที่เทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัด นครสวรรค์จึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษา ถึงแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของทหารในส่วน ภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในช่วงวิกฤตการณ์หาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ในมุมมองของ ประชาชน โดยมุ่งศึกษาในเขตพื้นที่เทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากเห็นว่า จังหวัดนครสวรรค์ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นประตูสู่ภาคเหนือ อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการค้าข้าว และสินค้าทางการเกษตรด้วย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนกรณีวิกฤตมหาอุทกภัย พ.ศ.๒๕๕๔ ครั้งนี้นอกจากจะทำให้ ทราบบทบาทและหน้าที่ของหน่วยทหารในมุมมองของประชาชน แล้วยังจะนำไปสู่การปรับปรุงและ พัฒนาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของทหารในการเข้าช่วยเหลือเมื่อเกิดวิกฤตการณ์อื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดวิกฤตการณ์
๒. เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ หน่วยทหารในส่วนภูมิภาค ของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาล นครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ กรณีวิกฤตมหาอุทกภัย พ.ศ.๒๕๕๔

สมมุติฐานของการวิจัย

๑. กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤต มหาอุทกภัย พ.ศ.๒๕๕๔ อยู่ในเกณฑ์ดี
๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนน่าจะเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพของ หน่วยทหารฯ ในการช่วยเหลือประชาชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบบทบาทและหน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดวิกฤตการณ์
๒. ได้แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนกรณีวิกฤตมหาอุทกภัยปี พ.ศ.๒๕๕๔

๓. ได้แนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ในการเข้าช่วยเหลือเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ ต่อไป

คำจำกัดความ

บทบาท	หมายถึง	กระทำหน้าที่ที่กำหนดให้ เช่น บทบาทของ พ่อแม่บทบาทของครู เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน. 2546)
หน้าที่	หมายถึง	กิจที่จะต้องทำด้วยความรับผิดชอบ (ราชบัณฑิตยสถาน 2546)
ทหาร	หมายถึง	กำลังพลที่สังกัด มณฑลทหารบกที่ ๓๑ ค่ายจิรประวัติ จังหวัด นครสวรรค์
มหาอุทกภัย	หมายถึง	อุทกภัยครั้งร้ายแรงที่เกิดในประเทศไทย เมื่อปลายเดือนกรกฎาคมและสิ้นสุด เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๕
การบริหารจัดการอุทกภัย	หมายถึง	การจัดการความเสี่ยงโดยประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการบริหาร จัดการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐเอกชน
อุทกภัย	หมายถึง	อันตรายจากน้ำท่วมเกิดจากระดับน้ำ ทะเลมหาสมุทร และแม่น้ำสูง จนล้นตลิ่ง ไหลท่วม บ้านเรือน
ชุมชน	หมายถึง	พื้นที่เขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ที่มีบุคคลอาศัยอยู่ ร่วมกัน มีความผูกพันต่อสถานที่นั้นมี จารีตประเพณี และความเชื่อไปในทาง เดียวกันใช้สาธารณะและสถาบันต่างๆ ร่วมกันและสามารถจะร่วมแรงร่วมใจ กันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่ง ได้สำเร็จ
การจัดการสาธารณภัย	หมายถึง	การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบ สาธารณภัยให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

ผลกระทบของสาธารณภัย

หมายถึง

สิ่งที่เกิดขึ้นทั้งด้านสุขภาพกายภาพ
และทรัพย์สินของชุมชนในเขต
เทศบาลนครนครสวรรค์
จังหวัดนครสวรรค์

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัย เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของ กองทัพอากาศที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นกรอบแนวทางในการศึกษา คือ สถานการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วม, หลักการบริหารจัดการตาม สถานการณ์, แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (CBDRM), แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการ สาธารณะ, พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐, แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม, แนวความคิดการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน, ผลกระทบด้านสุขภาพ จากภัยพิบัติน้ำท่วม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วม

วิกฤตอุทกภัยที่เริ่มมาตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๔ ส่งผลให้พื้นที่ในภาคกลาง และ ภาคเหนือตอนล่างและภาคอีสานได้รับผลกระทบรุนแรง ครอบคลุม ๖๔ จังหวัด ประเมิน มูลค่าความเสียหาย หลายแสนล้านบาท ล่าสุดมีพื้นที่ที่ยังประสบปัญหาอุทกภัยรุนแรง ๒๔ จังหวัด และยิ่งไปกว่านั้นยังเป็น ครั้งแรกในประวัติศาสตร์ไทยที่น้ำทะเลลึกเข้าท่วม โชนเศรษฐกิจและนิคม อุตสาหกรรมสำคัญความเสียหาย จึงร้ายแรงและส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อภาคเศรษฐกิจต่างๆ

สถานการณ์ปัจจุบันยังคงมีพื้นที่ประสบอุทกภัย ๒๔ จังหวัด ๑๓๗ อำเภอ ๑,๐๔๘ ตำบล ๗,๔๒๐ หมู่บ้าน ราษฎรได้รับความเดือดร้อน ๑,๐๕๕,๕๕๗ ครัวเรือน ๒,๘๖๘,๐๖๑ คน ได้แก่ จังหวัดพิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี ชัยนาท สิงห์บุรี อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม ปทุมธานี นนทบุรี สมุทรสาครสมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ร้อยเอ็ด มหาสารคาม กาฬสินธุ์ ฉะเชิงเทรา นครนายก และจังหวัด ปราจีนบุรี และมีผู้เสียชีวิต ๕๒๕ ราย สูญหาย ๒ คน (จ.แม่ฮ่องสอน ๑ ราย จ.อุตรดิตถ์ ๑ ราย) จากสถานการณ์อุทกภัยตั้งแต่วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ จนถึงปัจจุบัน (๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔) โดยมีรายละเอียดพื้นที่ประสบ อุทกภัยดังตารางต่อไปนี้ (กรมป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๕๔)

ตารางที่ ๒ - ๑ สถานการณ์ปัจจุบันพื้นที่ประสบอุทกภัย

ลำดับ	จังหวัด	อำเภอ	ตำบล
๑	พิจิตร	๑๒	๘๕
๒	นครสวรรค์	๑๕	๑๑๘
๓	อุทัยธานี	๕	๓๓
๔	ชัยนาท	๘	๔๓
๕	สิงห์บุรี	๖	๓๕
๖	อ่างทอง	๓	๓๑
๗	พระนครศรีอยุธยา	๑๖	๑๘๖
๘	ลพบุรี	๑๑	๑๒๔
๙	สระบุรี	๑๓	๑๐๖
๑๐	สุพรรณบุรี	๔	๕๐
๑๑	นครปฐม	๓	๕๐
๑๒	ปทุมธานี	๓	๔๓
๑๓	นนทบุรี	๖	๕๐
๑๔	สมุทรสาคร	๓	๒๖
๑๕	สมุทรปราการ	๔	๑๓
๑๖	อุบลราชธานี	๒๕	๑๕๖
๑๗	ศรีสะเกษ	๑๘	๑๔๕
๑๘	ร้อยเอ็ด	๒๐	๑๘๐
๑๙	มหาสารคาม	๔	๑๙
๒๐	กาฬสินธุ์	๓	๑๐
๒๑	ฉะเชิงเทรา	๙	๔๔
๒๒	นครนายก	๔	๔๐
๒๓	ปราจีนบุรี	๓	๕๙
๒๔	กรุงเทพมหานคร	๑๓ เขต	๒๓ ชุมชน

ที่มา : ศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ ป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัยวาตภัย และดินโคลนถล่ม
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

หลักการบริหารจัดการตามสถานการณ์

กรณีการเกิดอุทกภัยที่จังหวัดนครสวรรค์จำเป็นต้องนำหลักการบริหารจัดการตามสถานการณ์อย่างเป็นระบบมาใช้ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบจำเป็นต้องมี “ผู้นำ” (Leader) ที่มี “ภาวะผู้นำ” (Leadership) จึงจะสามารถแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนทั้งจังหวัด และจัดการสถานการณ์น้ำที่ท่วมขังให้ลดลงในระยะรวดเร็วได้

ความหมายของ “ภาวะผู้นำ” (Leadership) หมายถึง ความสามารถในการเผชิญกับภาวะ ความเปลี่ยนแปลงได้ ผู้นำจะต้องเป็นผู้สร้างวิสัยทัศน์ให้เป็นตัวกำกับทิศทางขององค์กร เพื่อนำไปสู่การ แก้ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นผู้นำต้องสร้างวิสัยทัศน์และสร้างแรงคลใจแก่ทีมงาน ที่ปฏิบัติการในพื้นที่ให้สามารถ เอาชนะอุปสรรคเพื่อนำไปสู่วิสัยทัศน์ต่อการแก้ไขปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นได้

กรณีการเกิด “ภัยพิบัติ” ในทุกพื้นที่จำเป็นต้องมีผู้นำที่มี “ภาวะผู้นำ” และการบริหารจัดการที่เข้มแข็งจึงจะทำให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด โดยเฉพาะภายใต้สถานการณ์ที่มีความเสี่ยงย่อมต้องการได้ “ผู้นำ” ที่กล้าท้าทายต่อการตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ผู้นำต้องสร้างวิสัยทัศน์และสามารถให้สมาชิก ในองค์กรร่วมใจร่วมแรงกันปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง มีความเป็นหนึ่งเดียวต่อการมุ่งมั่นที่จะฝ่าฟันภัยพิบัติ ให้รอดพ้นออกมาได้สามารถสร้างแผนงานกำหนดรายละเอียดของแผนงานออกแบบ โครงสร้างที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งติดตามตรวจสอบดูแลการปฏิบัติงานประจำวันอีกด้วย

การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง ความสามารถในการเผชิญกับสถานการณ์ที่กำลังมีปัญหาหรือเกิดวิกฤติได้ การบริหารจัดการที่ดีจะทำให้เกิดความเป็นระเบียบ เรียบร้อยด้วยการมีแผนงานที่เป็นทางการมีโครงสร้างขององค์กรที่แน่นอนชัดเจน และมีการกำกับดูแลให้การดำเนินงาน เป็นไปตามแผนการจัดการตามสถานการณ์ควรจะเป็นรูปแบบวิธีการใหม่ที่ดีกว่า เป็นวิธีวิเคราะห์ที่กระทำ ในระดับที่ถูกต้องเหมาะสม สามารถพิจารณาปัญหาได้ดี ไม่กว้างเกินไป หรือเฉพาะจุดเกินไปหากแต่จะ เป็นการวิเคราะห์ที่มีความสมดุลในระหว่างหลายๆ อย่างที่กระทำ ได้ สามารถพิจารณาปัญหาได้ชัดเจน และง่าย (Simplistic) สามารถใช้หลักทฤษฎีได้ถูกต้อง และยังสามารถพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ที่ยุ่งยากซับซ้อน ไม่ชัดเจนได้พร้อมกันอีกด้วย

แนวคิดทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ (The contingency approach) เป็นแนวทางการบริหารจัดการที่ผู้บริหารจะนำมาปฏิบัติโดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หรือเป็นแนวคิด ซึ่งเป็นทางเลือกของผู้บริหารในการกำหนดโครงสร้าง และระบบควบคุมองค์กร โดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และ ลักษณะต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร หรือ

เป็นวิธี ที่กล่าวถึงองค์กรที่มีลักษณะแตกต่างกัน ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และ ต้องใช้วิธีการ บริหารที่แตกต่างกันด้วย

การบริหารตามสถานการณ์ไม่มีทฤษฎี หรือวิธีการบริหารวิธีใดที่จะนำไปใช้ได้ในทุกสถานการณ์ หรือไม่มีรูปแบบการบริหารวิธีใดที่ดีที่สุดต่อการบริหารแก้ไขสถานการณ์นั้นๆ ได้ การบริหารแต่ละแบบ และแต่ละวิธีจะก่อให้เกิดผลแตกต่างกันตามสภาวะแวดล้อมการจะเลือกแบบใด ให้เหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์ที่กำลังเกิดปัญหา จำเป็นจะต้องวิเคราะห์ปัญหาของแต่ละสถานการณ์แล้วจึงจะนำไปสู่การแก้ปัญหาตามสภาพความเป็นจริง แนวความคิดของการบริหารตามสถานการณ์จึงถือเอาความสัมพันธ์ต่างๆ เป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นความสัมพันธ์ของปัจจัย ในองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกองค์กร และความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อม ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

สถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจถึงรูปแบบการบริหารที่เหมาะสม ผู้บริหารจะต้องพยายามวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด โดยการผสมผสานแนวคิดมุ่งเน้นความสัมพันธ์ ระหว่างองค์กรกับสภาพแวดล้อมขององค์กรสถานการณ์บางครั้งจะต้องใช้การตัดสินใจ อย่างเฉียบขาด บางสถานการณ์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบางครั้งก็ต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมและแรงจูงใจ บางครั้งก็ต้องคำนึงถึงเป้าหมายหรือผลผลิตขององค์กรเป็นหลักการบริหารจึงต้องอาศัยสถานการณ์เป็นตัวกำหนดในการตัดสินใจ

หลักของการบริหารโดยสถานการณ์จะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ผู้บริหารจะต้องพยายามวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด ต้องยอมรับหลักการทฤษฎีระหว่างทุกส่วนของระบบต้องสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกันขณะเดียวกันสถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ และรูปแบบการบริหารที่เหมาะสม ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความเดือดร้อน ความ ต้องการของบุคคลเป็นหลัก มากกว่า ที่จะแสวงหาวิธีการคิดที่ว่าดีเลิศต่าง ๆ มาใช้และต้องคำนึงถึงปัจจัยทางด้าน จิตวิทยาในการพิจารณาด้วย

กรณีการเกิด “อุทกภัย” (Natural Disaster) คำว่า “อุทกภัย” หมายถึงอันตรายอันเกิดจากน้ำท่วมที่นอกเหนือไปจาก “น้ำท่วม” ตามปกติคือ ในช่วงฤดูน้ำหลากหรือฤดูฝน น้ำจะท่วมในพื้นที่ราบต่ำเป็นประจำทุกปี “อุทกภัย” ที่เกิดขึ้นกับจังหวัดนครสวรรค์นั้น เป็นการเกิด “อุทกภัย” ในขั้นวิกฤติคือขั้นรุนแรง กระแสน้ำป่าเข้าท่วมในตัวเมืองปากน้ำโพ เขตอำเภอเมือง และพื้นที่รอบนอกตามอำเภอต่างๆ ทั้งหมด ๑๓ อำเภอถือว่าการเกิดอุทกภัยที่รุนแรงที่สุดเป็นประวัติการณ์ในการบริหารจัดการตามสถานการณ์จำเป็นต้องนำหลักการบริหารภาวะวิกฤติมาผสมผสาน เข้ากับการบริหารจัดการตามสถานการณ์ด้วย

หลักการบริหารภาวะวิกฤติ (Crisis Management) ในการบริหารงานต่างๆ ย่อมมีความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องเข้าใจกลุ่มของความเสี่ยงหลักๆ เพื่อช่วยให้รู้ถึงประเภท ของความเสี่ยงแต่ละประเภทว่าเป็นอย่างไร และความเสี่ยงในลักษณะใดที่จะเกิดขึ้นกับองค์กร(จังหวัด) เพื่อเป็นการเตรียมการรับมือกับสถานการณ์ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น และเพื่อเป็นการพัฒนาแผนสำหรับการรองรับความเสี่ยงนั้นๆ ยกตัวอย่าง เช่น สายการบินใหญ่ๆ ทั่วโลกจากสถิติ การเดินทางโดยสารเครื่องบินของสายการบินใหญ่จะมีความปลอดภัยมากกว่าการเดินทางโดยวิธีอื่น อย่างไรก็ตามหากเครื่องบินตก เพียงครั้งเดียวก็จะเกิดความเสียหายขึ้นมากมาย เมื่อคำนึงถึงจุดอ่อน ตรงนี้แล้วสายการบินใหญ่ ๆ จะมุ่งเน้นความสนใจไปที่วิธีที่จะป้องกันความเสี่ยงจากเครื่องบินตก และวิธีที่จะจัดการภาวะวิกฤติหลังเครื่องบินตก นอกจากนี้สายการบินส่วนใหญ่ยังเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับการถูกจี้เครื่องบินอีกด้วย (ไพโรจน์ บาลัน, ๒๕๔๕ : ๒๑)

ภาวะวิกฤติ (Crisis) หมายถึง สถานการณ์ที่เข้าสู่ภาวะที่จำเป็นต้องเข้าจัดการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้น (Long R.K., ๒๐๐๑:๑๔) หรือวิกฤติทางด้านความปลอดภัยสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ได้มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า ที่ก่อให้เกิดภาวะคุกคามก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ (Covello, V., ๑๙๙๕) อุบัติเหตุและอุบัติภัยทางธรรมชาติอาจจะมีผลกระทบในทางอ้อม เนื่องจากความเกี่ยวพันตามห่วงโซ่อุปทาน ไฟไหม้หรือน้ำท่วมในจุดอื่น ๆ อาจจะทำให้เกิดภาวะวิกฤติกับองค์กรของทุกคนได้ เช่น ไฟไหม้เผาผลาญโรงงานผลิตแบตเตอรี่ในญี่ปุ่นมีผลกระทบอย่างหนักต่อ Motorola ที่สั่งซื้อแบตเตอรี่จากบริษัทในญี่ปุ่นรายนี้เพียงรายเดียว เหตุการณ์นี้ทำให้ Motorola ต้อง เลื่อนการผลิตสินค้าบางรายการออกไปนานกว่า ๕ เดือน วัตถุประสงค์หลักในการบริหารภาวะวิกฤติมี ๓ ข้อ คือ

๑. การป้องกันการเกิดวิกฤติโดยต้องจัดทำแผนล่วงหน้าเพื่อลดการเกิดความเสียหาย
๒. ต้องจัดการวิกฤติที่เกิดขึ้นให้หมดไปโดยเร็วที่สุด เพื่อลดความสูญเสียของทรัพย์สินให้เสียหายน้อยที่สุด
๓. การสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นอีกครั้ง (Fitzpatrick and Rubin, ๑๙๙๕) การที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้นั้น ต้องอาศัยการวางแผนและการนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีด้วยการอบรมบุคลากรให้ปฏิบัติตน ได้อย่างถูกต้องปลอดภัยในช่วงก่อนเกิดวิกฤติ ระหว่างเกิดวิกฤติ และหลังการเกิดวิกฤตินั้นๆ (Grant and Powell , ๒๐๐๐)

การจัดลำดับภาวะวิกฤติที่อาจจะเกิดขึ้นได้ ความเสี่ยงอาจจะเกิดขึ้นได้มากกว่า ๑ ความเสี่ยง และเกิดขึ้นจากหลายเหตุผลความเสี่ยงบางอย่างได้รับความสนใจมากกว่าความเสี่ยงอื่น นั่นหมายความว่าผู้บริหารต้องให้ความสนใจกับความเสี่ยงที่สูงกว่า เพราะคนเรามีความสนใจ

ที่จำกัด นั่นหมายความว่าต้องให้ความสนใจกับความเสี่ยงที่สูงกว่า

หากผู้บริหารไม่คิดอย่างรอบคอบเกี่ยวกับความเสี่ยงที่กำลังเผชิญอยู่ ไม่ให้ความสนใจกับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นการเพิกเฉยต่อความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นอย่างร้ายแรงได้นั้นหากเกิดอุบัติเหตุขึ้นมาจริงๆ ก็จะเกิดความสูญเสียใหญ่หลวงทั้งต่อชีวิต ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อม

วิธีการหนึ่งที่จะหลีกเลี่ยงความผิดพลาดในลักษณะนี้ได้คือ ใช้วิธีทางคณิตศาสตร์ที่เรียกว่า “ค่าที่คาดการณ์ไว้” (Expected Value) ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย โดยค่าที่คาดการณ์ไว้คือ ผลลัพธ์ที่คาดการณ์ไว้ (E) คูณกับความน่าจะเป็นที่เหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้น (X) หรือ $E(X) = \text{ค่าที่คาดการณ์ไว้} \times \text{ความน่าจะเป็น}$ นี้กำหนดน้ำหนักของผลลัพธ์ที่คาดการณ์ไว้ตามความน่าจะเป็นที่เหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้นดังนั้น ควรใช้ค่าที่คาดการณ์ไว้เป็นเครื่องมือเชิงปริมาณ (Quantitative tool) หลังจากนั้น จึงใช้การประเมินเชิงคุณภาพ (Qualitative evaluation) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของ ความเสี่ยงต่างๆ (ไพโรจน์ บาลัน, ๒๕๔๘ : ๔๐)

การบริหารภาวะวิกฤตเมื่อเกิดวิกฤตแม้ว่าผู้บริหารองค์กรจะต้องรับมือกับปัญหาต่างๆ ที่มาพร้อมกับวิกฤตนั้นอย่างเต็มที่ ผู้บริหารจะต้องระลึกไว้เสมอว่ายังจะต้องบริหารงานในองค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องด้วย (Welch and Welch, ๒๐๐๕) ในขั้นตอนการป้องกันการเกิดวิกฤต ส่วนใหญ่ขององค์กรมักมีแผนการรับมือกับวิกฤตแต่มีขาดการสื่อสารและซักซ้อม ฉะนั้น พนักงานจึงไม่สามารถเข้าใจและดำเนินการตามได้เพราะไม่ มีคู่มือการบริหารวิกฤต (Turk and Kruckerberg, ๒๐๐๔) ดังนั้น ในขั้นตอนการป้องกันจึงต้องมีการจัดทำแผนอย่างต่อเนื่องและมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานะแวดล้อมที่เปลี่ยนไปทุกปีทั้งนี้ต้องมีการทดสอบแผนที่จัดทำขึ้นด้วยการมีการประชุมซักซ้อมกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมความพร้อมเป็นประจำเช่น สำหรับผู้บริหาร องค์กรก็ต้องมีการเตรียมการรับภาวะวิกฤต ดังนี้

๑. ต้องระบุได้ว่าความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นเกิดจากอะไร โดยผู้บริหารต้องมีความเข้าใจถึง ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เพื่อช่วยให้การสื่อสารง่ายขึ้น มีการซักซ้อมผู้บริหารในการจัดการวิกฤต และให้เข้าใจแผนการอย่างถ่องแท้ ซึ่งอาจมีการซ้อมปฏิบัติเสมือนจริงด้วยก็ได้

๒. มีความสามารถในการนำเสนอวิธีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เพราะถ้าผู้บริหารสามารถกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาคืออย่างชัดเจนและน่าเชื่อถือแล้ว ก็จะทำให้หน่วยงานทุกส่วนที่เกี่ยวข้องเกิดความมั่นใจในแนวทางแก้ไขปัญหาคือ

๓. ต้องมีความสามารถในการชี้ให้เห็นถึงสาเหตุของความความเสี่ยงนั้นเพราะประชาชน และสังคมเชื่อว่าองค์กรรู้ถึงสาเหตุของปัญหาหรือความเสี่ยงนั้นแล้ว เหล่านี้จะช่วยให้สังคมเกิดการยอมรับได้ว่าองค์กรจะสามารถแก้ไขปัญหานั้นได้

๔. การแสดงออกถึงความรับผิดชอบ ในช่วงต้นของเหตุการณ์วิกฤตอาจมีความ

ลับสน ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ แต่หากผู้บริหารสามารถแสดงถึงแผนความรับผิดชอบในการแก้ไข ปัญหาจะทำให้สังคมเชื่อว่าสถานการณ์ความเสี่ยงนั้นได้อยู่ในการควบคุมขององค์กรแล้ว

๕. ส่วนของไอที ควรสร้างหน้าในเว็บไซต์ที่ต้องมีรหัสจึงจะเปิดเข้าได้(Dark site) เพื่อใช้ในการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กร สำหรับการใส่ภายในองค์กรโดยให้มีคำแนะนำในการปฏิบัติข้อมูลต่างๆและอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้สำหรับการสื่อสารภายนอกใช้เป็นช่องทางในการสื่อสารเมื่อเกิดวิกฤต สามารถเปิดหน้าให้ผู้สนใจเข้ามาชมโดยองค์กรสามารถเพิ่มข่าวและข้อมูล ต่างๆ ที่ต้องการเผยแพร่ได้อย่าง รวดเร็ว (Turk and Kruckerberb, ๒๐๐๔)

ในการบริหารภาวะวิกฤติ หรือ Crisis Management เป็นเรื่องที่สามารถเกิดขึ้นได้เสมอ มืองค์กรไม่มากนักที่เตรียมการรับปัญหาภาวะวิกฤติไว้ล่วงหน้า หรือมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารขององค์กรเตรียมความพร้อมรับปัญหาอย่างจริงจังสำหรับธุรกิจแล้วเมื่อเกิดปัญหาภาวะวิกฤติ นอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายด้านการเงินแล้วยังก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ขององค์กร หากปัญหารุนแรงย่อมส่งผลกระทบต่อ ยอดขายและสินค้าอื่นๆ ของธุรกิจอีกด้วย (Siomkos, G.J., ๑๙๙๙ : ๑๗-๒๕) ดังนั้น เมื่อเกิดภาวะวิกฤตขึ้นจึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แต่บางวิกฤติ อาจหลีกเลี่ยงได้ถ้ามีระบบการควบคุมอย่างเหมาะสม บางครั้งวิกฤตเกิดขึ้นโดยไม่มีสัญญาณเตือน ล่วงหน้าสิ่ง ที่ทำได้คือการควบคุมความเสียหายและการป้องกันไม่ให้ปัญหาลุกลามต่อไปยิ่ง กว่าเดิมวิกฤติเป็นเหตุการณ์ที่ต้องการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ถ้าแก้ไขได้ อย่างดี และถูกต้องวิกฤตอาจช่วยเพิ่ม ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือให้แก่องค์กรนั้นๆ แต่หากแก้ไขไม่ดี มักเกิดผลเสียให้แก่องค์กรอย่าง เช่น การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นที่นครสวรรค์แล้ว สามารถทำให้น้ำลดลงได้ภายในระยะเวลาอันสั้น เป็นเพราะมีหลักการบริหารภาวะวิกฤติ (Crisis Management) ที่ดี นอกจากนี้ “ผู้นำ”ยังมีหลักการ บริหารจัดการตามสถานการณ์อย่างเป็นระบบ สร้างให้สมาชิก องค์กรร่วมแรงร่วมใจกันแก้ปัญหาและ กำจัดวิกฤติให้หมดได้ในเวลาอันรวดเร็ว

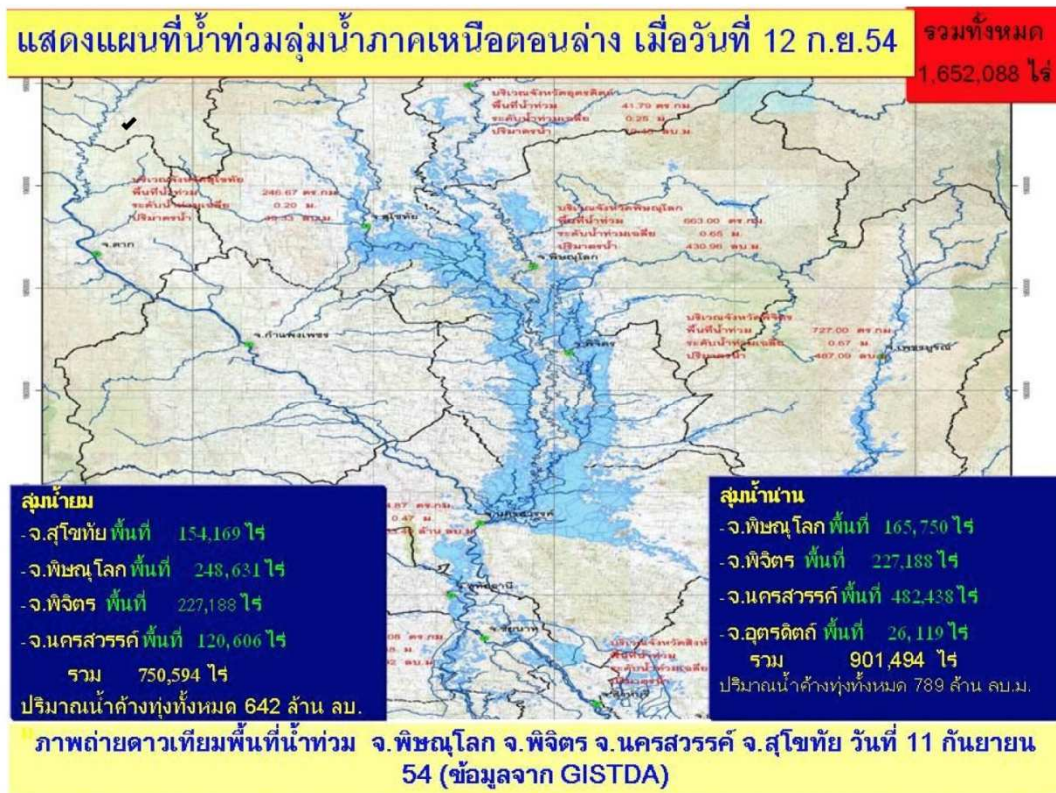
การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยหลักในการบริหารภาวะวิกฤติได้อย่างมีประสิทธิภาพและการที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาวิกฤติให้สำเร็จดีก็มักเกิดจากการไม่มีการวางแผนล่วงหน้าที่ดีนั่นเอง (Grant and Powell, ๒๐๐๐) ดังนั้น การบริหารวิกฤตอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องเริ่มจากการเตรียมวางแผนอย่างดีไว้ล่วงหน้า ประโยชน์สำคัญของการวางแผนรับมือกับวิกฤต คือ การเตรียมพร้อมเพื่อรับปัญหา ซึ่งอาจสามารถนำไปใช้ป้องกันการเกิดวิกฤตได้ กล่าวคือการรับมือ ปัญหาวิกฤตที่ดีที่สุดคือการป้องกันการเกิดนั่นเอง (Grant and Powell, ๒๐๐๐)

การสื่อสารเมื่อเกิดวิกฤตขึ้น ผู้ที่สื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องให้ข้อมูลทั้งหมด ต่อสื่อมวลชนอย่างตรงไปตรงมา ซื่อสัตย์ รวดเร็วและทันสถานการณ์ภายใต้เหตุการณ์

ที่สับสน หรือ อาจกล่าวได้ว่าต้องรีบสื่อสารข้อมูลทั้งหมด และบอกอย่างรวดเร็ว (Thill and Schatzman, ๒๐๐๓)

ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องดูแลเรื่องการสื่อสารทั้งภายในและภายนอกองค์กรอย่างรัดกุม (Turk and Kruckerverg, ๒๐๐๔) ต้องมีความน่าเชื่อถือและสร้างการยอมรับ หากสามารถควบคุมการให้ข้อมูลอย่างถูกต้องได้ก็จะส่งผลต่อความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ลักษณะที่สร้างความน่าเชื่อถือ สำหรับการนำเสนอประกอบไปด้วยทักษะหลายด้าน เช่น ทักษะในการสื่อสาร ได้แก่ การใช้ภาษาพูดให้เป็นภาษาง่ายๆ ที่คนทั่วไปเข้าใจได้ง่าย รวมทั้ง น้ำเสียง ท่าทาง และภาษากาย (Herman, ๒๐๐๒) ความสามารถในการสื่อสารเป็นคุณสมบัติสำคัญ ในการบริหาร (Bakerwell, ๑๙๙๓)

แผนภาพที่ ๒ - ๑ แสดงแผนที่น้ำท่วมลุ่มน้ำภาคเหนือตอนล่าง

ที่มา : ข้อมูลจาก GISTDA

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (Community Base Disaster Risk Management “CBDRM”)

๑. การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ กระบวนการ ประเมินภัยพิบัติของชุมชนอย่างละเอียดถี่ถ้วน รวมถึงการวิเคราะห์ข้ออ่อนแอของภัยพิบัติ และการประเมินขีดความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติเป็นพื้นฐานสำคัญเบื้องต้นในการดำเนินกิจกรรม โครงการและ แผนงานต่าง ๆ เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติเนื่องจากชุมชนที่มีความเสี่ยงได้ เข้ามามีส่วนร่วมใน กระบวนการทั้งหมด ดังนั้นความรู้สึกและความต้องการที่แท้จริงของชุมชน รวมทั้งทรัพยากรที่มีอยู่จึงได้ นำมาพิจารณาด้วย ซึ่งจะสามารถกำหนดวิธีการแก้ไข ปัญหาที่เหมาะสม สัมกับสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นอย่าง แท้จริง (ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (Asian Disaster Preparedness Center “ADPC”) คู่มือการฝึกอบรม การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (CBDRM) การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (CBDRM) มีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

๑.๑ บทบาทในฐานะเป็นศูนย์กลางของชุมชนในการจัดการภัยพิบัติหัวใจของการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ คือ “ชุมชนท้องถิ่น” คนในท้องถิ่นสามารถริเริ่มและสร้างสรรค์ การพัฒนาที่ยั่งยืนและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ขึ้นอยู่ในความรับผิดชอบของชุมชนในท้องถิ่นนั้น

๑.๒ การลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ คือ จุดมุ่งหมายยุทธศาสตร์หลัก คือ เพิ่มขีดความสามารถและทรัพยากรของกลุ่มที่มีความอ่อนแอที่สุด และลดความอ่อนแอของกลุ่มดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดภัยพิบัติในอนาคต

๑.๓ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการพัฒนาการจัดการความเสี่ยงจาก ภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานควรปรับ ประสิทธิภาพชีวิตในทุกด้านของคนยากจนส่วนใหญ่ และ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของพวกเขา ซึ่งจะทำได้โดยมุ่งเน้นสาเหตุรากฐานของสิ่งที่ ก่อให้เกิดภัยพิบัติ เช่น ความยากจนระบบการเมืองและเศรษฐกิจการเลือกปฏิบัติและการละเลย ไม่เห็นความ สำคัญ เป็นต้น

๑.๔ ชุมชนเป็นทรัพยากรสำคัญในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติชุมชน เป็น ผู้ปฏิบัติหลักและยังเป็นผู้รับผลประโยชน์หลักจากกระบวนการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติ อีกด้วย

๑.๕ การประยุกต์ใช้วิธีการที่หลากหลายและเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานการ จัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นพื้นฐาน นำตัวแทนจากชุมชนจากหลาย ๆ ฝ่าย หรือ หน่วยงานมาช่วยกันจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติเพื่อขยายฐานทรัพยากร

๑.๖ การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน ในฐานะที่เป็นกรอบการ วัตถุประสงค์และการเคลื่อนที่ บทเรียนที่ได้รับจากการปฏิบัติจริงนำไปสู่การสร้างทฤษฎีของ CBDRM การแบ่งปันประสบการณ์ วิธีปฏิบัติ และเครื่องมือโดยชุมชนและผู้ปฏิบัติงาน CBDRM ทำให้ การปฏิบัติงานมี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น (ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย ADPC, คู่มือการ ฝึกอบรม การจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน, ๒๕๕๑ : ๗-๘)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสาธารณภัย

การจัดการสาธารณภัย เป็นกระบวนการที่จำเป็นต้องมีความเป็นพลวัตเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ และครอบคลุมการดำเนินการทุกขั้นตอน ทั้งการวางแผนการจัดวางบุคลากร การปฏิบัติ และการควบคุมดูแล รวมทั้งการประสาน และการร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการจัดการที่ดีในทุกระยะของวงจรการจัดการสาธารณภัย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : การจัดการสาธารณภัย : ๒๕๕๔ : ๑)

๑. ผลกระทบต่อสาธารณภัย

๑.๑ ผลกระทบต่อร่างกายและชีวิต สาธารณภัยที่เกิดขึ้นมักก่อให้เกิดการสูญเสียแก่ร่างกายและชีวิตตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงขั้นเสียชีวิต ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงและลักษณะของการเกิดสาธารณภัย

๑.๒ ผลกระทบต่อจิตใจ สาธารณภัยทำให้เกิดการตกใจ เสียใจ วิตกกังวล จาก การสูญเสียต่าง ๆ ไปบางรายอาจสูญเสียทรัพย์สินทั้งหมด เช่น จากไฟไหม้ สมาชิกในครอบครัว อาจหายไปได้รับความทุกข์ทรมาน มีภาวะบีบคั้นก่อให้เกิดความเครียด จิตใจเกิดความสับสนห่อหุ้มหมดกำลังใจ บาง ครั้งอาจคุมสติไม่อยู่ อารมณ์หงุดหงิด กลุ่มใจโมโหรุนแรง ซึ่งอาจนำไปสู่การเกิดปัญหาโรคจิต

๑.๓ สูญเสียทรัพย์สิน ที่อยู่อาศัย การเกิดสาธารณภัยแต่ละครั้งนอกจาก ผู้ประสบภัยและเกิดผลกระทบที่เกิดมาพร้อมกันก็คือ สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้ประสบภัย บางครั้งพบว่า ผู้ประสบภัย สูญเสียทุกสิ่งตั้งแต่ที่อยู่อาศัย ที่ดินในการประกอบอาชีพไร่นา ปศุสัตว์ ต่างๆ เครื่องมือ ในการประกอบ อาชีพ เครื่องประดับ เครื่องนุ่งห่ม ซึ่งความสูญเสียต่าง ๆ เหล่านี้ จะส่งผลกระทบต่อ ด้านจิตใจของผู้ประสบภัย

๑.๔ ผลกระทบทางเศรษฐกิจ ขณะเกิดสาธารณภัย เช่น อุทกภัย วาตภัย การ จลาจล สงคราม กิจกรรมต่าง ๆ จะไม่สามารถดำเนินการ การคมนาคมถูกตัด ขาดการขนส่งสินค้า หยุดชะงัก สินค้าขาด แคลนและมีราคาส่งขึ้น ผู้มีรายได้น้อยจะได้รับความเดือดร้อน การส่งออก

สินค้าไปขาย ต่างประเทศหยุด ชะงัก ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

๑.๕ ผลกระทบทางการเมืองการปกครองเมื่อเกิดสาธารณภัยหน่วยงานภาครัฐต่างๆ มีหน้าที่ในการบรรเทาสาธารณภัย จะต้องรีบเข้าไปดำเนินการช่วยเหลือให้ทันกับเหตุการณ์ และมี ประสิทธิภาพ ถ้าประชาชนไม่ได้รับความดูแลและไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ ทำให้ ประชาชนรู้สึก ทอดทิ้ง เกิดความรู้ไม่มิต่อหน่วยงานภาครัฐ (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย : การจัดการ สาธารณภัย : ๒๕๕๔ : ๓)

๒. วงจรการบริหารจัดการสาธารณภัยเชิงรุก

วงจรการปฏิบัติการเชิงรุกเป็นวงจรการปฏิบัติการที่พัฒนาถึงขั้นสูงสุดที่กรมป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยได้ใช้ในการดำเนินการภายหลังการปฏิรูประบบราชการ ประกอบด้วย

๑. การลดภัยและลดความเสี่ยง
๒. การประเมินความต่อแผลมและการเกิดภัย
๓. การป้องกันและการลดผลกระทบของภัย
๔. การเตรียมความพร้อม
๕. ผลกระทบจากการเกิดสาธารณภัย
๖. การช่วยเหลือ และการบรรเทาสาธารณภัย
๗. การประเมินความเสียหายและความต้องการ
๘. การฟื้นฟูและการบูรณะ

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๒๔ ตอนที่ ๕๒ วันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นต้นไป (มาตรา ๒ กำหนดให้พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับเมื่อ พ้นกำหนดหกสิบวัน แต่วัน ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป) เป็นกฎหมายสำหรับการบริหารจัดการสาธารณภัย สาธารณภัยหมายความว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชนไม่ว่า เกิด ภัยธรรมชาติมีผู้ทำให้เกิด อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของ ประชาชน หรือ ความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐและให้หมายความรวมถึงภัย ทาง อากาศและการก่อวินาศภัย

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ประธาน ดังสิกบุตร (๒๕๓๘) ได้ให้แนวคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการ ที่ ประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๑. ชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องเกิดบนพื้นฐานข้อสัญญาของประชาชน ที่จะใช้ระบบ นิเวศของตนเองภายใต้ขีดจำกัดอย่างเหมาะสมเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยความ พยายามของชุมชน โดยได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล เอกชน และองค์กรประชาชน

๒. ต้องประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนเห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยชุมชน

๓. องค์กรเอกชนจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของประชาชน

๔. การจัดการเรื่องทรัพยากรเพื่อความเหมาะสมกับการพัฒนา จะต้องผ่านการทำงาน ของ องค์กร ชุมชน การให้ข่าวสารสาธารณะอย่างต่อเนื่อง การวิจัยศึกษาสภาพของชุมชน การติดตามและ เฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม

Chapin ได้แบ่งกลุ่มการมีส่วนร่วม ออกเป็น ๔ ประเภท คือ (๑) การมีส่วนร่วมประชุม (๒) การมีส่วนร่วมออกเงิน (๓) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ และ (๔) การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ

Lowdermilk and Laito (๑๙๘๐) ได้แยกขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทไว้ ๗ ขั้นตอน คือ (๑) การสำรวจขั้นต้น (๒) การศึกษาเพื่อจัดลำดับความสำคัญของปัญหา (๓) การแสวงหาแนวทางแก้ไข (๔) การกำหนดทางแก้ปัญหา (๕) การปฏิบัติตามโครงการ (๖) การประเมินผลตามโครงการ และ (๗) การพิจารณาบททวนโครงการหรือการดำเนินการให้บรรลุผล

แนวความคิดการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

หลังจากที่เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ขึ้นที่จังหวัดนครสวรรค์มีประชาชนได้รับความเดือดร้อน เป็นจำนวนมากก่อให้เกิดกระแสความตื่นตัวถึงภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นอีกในปีต่อไปอย่างกว้างขวางใน ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชนได้ร่วมกันเสนอแนวความคิดต่อการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนเป็น การป้องกันไม่ให้เกิดมหาอุทกภัยซ้ำซากในทุกพื้นที่ที่ทฤษฎีหนึ่งที่มีการกล่าวขานกันอย่างกว้างขวาง แม้แต่ภาครัฐเองยังนำไปประกอบการแก้ปัญหาอุทกภัยอย่างยั่งยืน

ระดับประเทศ นั่นก็คือ ทฤษฎีการ แก้ไขปัญหาน้ำท่วม อันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมฉับ (Flood Management) ทฤษฎีการ แก้ไขปัญหาน้ำท่วมอันเนื่องมาจากพระราชดำริตามแนวทางการบริหารจัดการด้านน้ำท่วมฉับ (Flood Management) โดยที่ประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อน มีฝนตกชุกและ ปริมาณน้ำฝนสูง จึงเกิดปัญหาน้ำท่วมอยู่ในหลายพื้นที่เกือบทุกภูมิภาค พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระปริวิตกห่วงใยในปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอมา และทรงวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ ที่ประสบปัญหาน้ำท่วมและทรงคำนึงถึงการเลือกใช้วิธีการต่างๆ ที่เหมาะสมกับสภาพท้องที่และสมรรถนะ ของกำลังเจ้าหน้าที่ที่มีอยู่ตลอดจนงบประมาณ ค่าใช้จ่ายในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยวิธีการต่างๆ ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน พระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม คือ

๑. การก่อสร้างคันกั้นน้ำ เพื่อป้องกันน้ำท่วมซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิมแต่ครั้งโบราณ โดยการ ก่อสร้างคันดินกั้นน้ำขนาดที่เหมาะสมขนานไปตามลำน้ำห่างจากขอบตลิ่งพอสมควร เพื่อป้องกันมิให้น้ำล้นตลิ่งไปท่วมในพื้นที่ต่างๆ ด้านใน เช่น คันกั้นน้ำ โครงการมูโนะ และโครงการปีเหล็งอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดนครราชสีมา เป็นต้น

๒. การก่อสร้างทางผันน้ำ เพื่อผันน้ำทั้งหมดหรือบางส่วนที่ล้นตลิ่งท่วมพื้นที่ให้ออกไป โดยการก่อสร้างทางผันน้ำหรือชุดคลองสายใหม่เชื่อมต่อกับลำน้ำที่มีปัญหาน้ำท่วมโดยให้น้ำไหลไปตามทางผันน้ำที่ขุดขึ้นใหม่ไปลงลำน้ำสายอื่น หรือระบายออกสู่ทะเลตามความเหมาะสม ซึ่งการ ดำเนินการสนองพระราชดำริวิธีนี้ ดำเนินการ โดยกรมชลประทานในการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมแม่ น้ำ โกลกเข้ามาท่วมไร่นาของราษฎรเสียหายหลายหมื่นไร่ทุกปี การขุดคลองมูโนะได้ช่วยให้บรรเทาได้เป็นอย่างดี

๓. การปรับปรุงและตกแต่งสภาพลำน้ำ เพื่อให้หน้าที่ท่วมทะเลสามารถไหลไปตามลำน้ำได้สะดวกหรือช่วยให้กระแสน้ำไหล เร็วยิ่งขึ้น อันเป็นการบรรเทาความเสียหายจากน้ำท่วมซึ่งได้โดยใช้วิธีการดังนี้

- ๓.๑ ขุดลอกลำน้ำตื้นเขินให้น้ำไหลสะดวกขึ้น
- ๓.๒ ตกแต่งดินตามลาดตลิ่งให้เรียบมิให้เป็นอุปสรรคต่อทางเดินของน้ำ
- ๓.๓ กำจัดวัชพืช ผักตบชวา และรื้อทำลายสิ่งกีดขวางทางน้ำไหลให้ออกไปจนหมดสิ้น
- ๓.๔ หากลำน้ำคดโค้งมาก ให้หาแนวทางขุดคลองใหม่เป็นลำน้ำสายตรงให้น้ำไหลสะดวก

๓.๕ การก่อสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำเป็นมาตรการป้องกันน้ำท่วมที่สำคัญประการหนึ่งในการกักเก็บน้ำที่ไหลท่วมฉับในฤดูน้ำหลาก โดย เก็บไว้ทางด้านเหนือเขื่อนในลักษณะอ่าง

เก็บน้ำ ซึ่งปัจจุบันดำเนินการตามพระ ราชดำริมากมายหลายแห่งในประเทศไทย และการป้องกัน น้ำท่วม ใหญ่ในระดับประเทศนั้น ขณะนี้ได้อยู่ในระหว่างดำเนินการหลายจุด คือ

- ๓.๕.๑ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๓.๕.๒ โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
- ๓.๕.๓ โครงการพัฒนาลุ่มน้ำนครนายกตอนบนจังหวัดนครนายก

การแก้ไขปัญหา น้ำท่วมพื้นที่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตามพระราชดำริ แก้มลิง จากสภาพธรรมชาติดั้งเดิมของกรุงเทพมหานครมีลักษณะลุ่มต่ำทำให้มีการระบายน้ำยาก เกิดภาวะ น้ำท่วมให้ออกจากพื้นที่เป็นไปอย่างล่าช้า คูคลองจำนวนมากมีความลาดเทน้อยอีกทั้งมี จำนวนหลาย คูคลองที่ลำน้ำตื้นเขิน มีวัชพืชปกคลุมกีดขวางทางน้ำไหล ทำให้เกิดเป็นสาเหตุใน หลายปัจจัยของการ เกิดน้ำท่วมขังในกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑลเป็นระยะเวลายาวนาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทานแนวพระราชดำริให้มีระบบการบริหาร จัดการด้าน น้ำท่วม ในวิธีการแบบ“แก้มลิง” ซึ่งได้พระราชทานพระราชอรรถธิบายว่า“...ลิง โดยทั่วไปถ้าเรา ส่งกล้วยให้ลิงจะรีบปอกแล้วเอาเข้า ปากเคี้ยวแล้วเอาไปเก็บไว้ที่แก้มลิง จะเอากล้วยเข้า ไปไว้ที่ กระพุ้งแก้มได้เกือบทั้งหัวโดยเอาไปไว้ที่ แก้มก่อนแล้วจึงนำมาเคี้ยวบริโภคและกลืนกินเข้าไป ภายหลัง...” เปรียบเทียบได้กับเมื่อเกิดน้ำท่วมก็ขุด คูคลองต่างๆ เพื่อชักน้ำให้มารวมกันแล้วนำมา เก็บไว้เป็นบ่อพักน้ำอันเปรียบได้กับแก้มลิงก่อน จึงระบายน้ำลงออกสู่มแม่น้ำลำคลอง หรือทะเล เมื่อปริมาณน้ำทะเลลดลง

ลักษณะและวิธีการของโครงการแก้มลิง

๑. ดำเนินการระบายน้ำออกจากพื้นที่ตอนบนให้ไหลไปตามคลองในแนวเหนือได้ ลงคลอง พักน้ำขนาดใหญ่ที่บริเวณชายทะเล เช่น คลองชายทะเลของฝั่งตะวันออก ซึ่งจะทำหน้าที่ เป็นบ่อเก็บน้ำ ขนาดใหญ่ คือ แก้มลิงต่อไป

๒. เมื่อระดับน้ำทะเลลดต่ำกว่าระดับน้ำในคลอง ก็ทำการระบายน้ำจากคลอง ดังกล่าวออกทางประตูระบายน้ำโดยใช้หลักการทฤษฎีแรงโน้มถ่วงของโลก (Gravity Flow) ตาม ธรรมชาติ

๓. สูบน้ำออกจากคลองที่ทำหน้าที่แก้มลิง ให้ระบายออกในระดับต่ำที่สุดออกสู่มแม่น้ำ ลำคลอง หรือทะเล เพื่อจะได้ทำให้น้ำตอนบนค่อยๆ ไหลมาเองตลอดเวลาส่งผลให้ปริมาณ น้ำท่วมพื้นที่ลดน้อยลง

๔. เมื่อระดับน้ำทะเลสูงกว่าระดับน้ำในลำคลองให้ทำการปิดประตูระบายน้ำเพื่อ ป้องกันมิให้น้ำย้อนกลับโดยยึดหลักน้ำไหลทางเดียว (One Way Flow) หลักการ ๓ ประเด็น

ที่โครงการ แก้มลิงจะสามารถมีประสิทธิภาพบรรลุผลสำเร็จตามแนวพระราชดำริ คือ

๔.๑. การพิจารณาสถานที่ที่จะทำหน้าที่เป็นบ่อพักและวิธีการชักน้ำท่วมไหลเข้าสู่บ่อพักน้ำ

๔.๒. เส้นทางน้ำไหลที่สะดวกต่อการระบายน้ำเข้าสู่แหล่งที่ทำหน้าที่บ่อพักน้ำ

๔.๓. การระบายน้ำออกจากบ่อพักน้ำอย่างต่อเนื่อง

จากหลักการข้างต้น การสนองพระราชดำริจึงดำเนินการพิจารณาจากการใช้ลำคลองหนองบึงธรรมชาติ หรือพื้นที่ว่างเปล่านำมาใช้เป็นบ่อพักน้ำแหล่งน้ำที่จะนำน้ำเข้าสู่บ่อพักและระบายน้ำ ออกจากบ่อพักน้ำตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่สำหรับพื้นที่แก้มลิงใน จังหวัดนครสวรรค์ได้จัดพื้นที่รับน้ำไว้หลายจุดมีการศึกษาพื้นที่ “รับน้ำนอง” เช่น “โครงการบึงบอระเพ็ด” ที่ดูแลโดย กรมประมง มีเนื้อที่ประมาณ ๑๓๓,๐๐๐ ไร่ พื้นที่รับน้ำ ๒.๗๕ ล้านไร่ หรือ ๔,๔๐๐ ตารางกิโลเมตร นอกจากนี้ยังมีพื้นที่กักเก็บน้ำสามารถทำเป็น แก้มลิงกระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆ ทั้งขนาดใหญ่บ้าง เล็กบ้างตามลักษณะของพื้นที่ เช่น สระเก็บน้ำ หนองแหน เขตอำเภอท่าตะโก สระเก็บน้ำบึงหล่ม เขตอำเภอลาดยาวเป็นสระเก็บน้ำขนาดใหญ่สามารถรองรับน้ำทำเป็นพื้นที่แก้มลิงได้ ส่วนพื้นที่ กักเก็บน้ำขนาดย่อมถึงขนาดเล็กมีกระจายอยู่ทุกอำเภอในจังหวัดการบริหารจัดการป้องกันและรับมือ ภัยที่จะเกิดอุทกภัยอย่างรุนแรงขึ้นมาในเขตจังหวัดนครสวรรค์อีก

๑. จัดเตรียมแผนรับสถานการณ์โดยกำหนดเอาเหตุการณ์ที่เกิดอุทกภัยเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๔ เป็นบทเรียน

๒. สำรวจพื้นที่รับน้ำทั้งจังหวัดก่อนฤดูน้ำหลากจะมาถึง

๓. ติดตามสถานการณ์น้ำเมื่อเข้าสู่ฤดูฝนอย่างใกล้ชิด โดยทางชลประทาน นครสวรรค์ได้เตรียมจัดตั้งสถานีวัดระดับน้ำเพิ่มขึ้นเป็น ๑๔ แห่งในเขตลุ่มน้ำปิง ลุ่มน้ำยม – น่าน และลุ่มน้ำ เจ้าพระยา เพื่อติดตามสถานการณ์และประเมินสถานการณ์น้ำได้ละเอียดยิ่งขึ้น จัดเป็น จุดวัดระดับน้ำให้ประชาชนมาดูระดับน้ำได้ด้วยตนเองว่าในแต่ละวันมีระดับน้ำขึ้นลงเท่าไร จะได้ร่วมกันประเมินสถานการณ์ได้

๓.๑ ในลุ่มน้ำปิงจะมีฝายชั่วคราว ๔ แห่งตั้งเสาวัดระดับน้ำเหนือและท้ายฝายชั่วคราว ๒ แห่ง รวมจุดวัดระดับน้ำทั้งหมด ๘ แห่ง

๓.๒ ในเขตลุ่มน้ำน่าน บริเวณแควใหญ่ ๑ แห่ง

๓.๓ ในเขตเทศบาลนครสวรรค์บริเวณวัดไทรใต้ ๑ แห่ง

๓.๔ บริเวณตลาดตรงจุดที่แม่น้ำปิงกับแม่น้ำน่านมาบรรจบกัน ๑ แห่ง

๓.๕ ในเขตอำเภอพยุหะคีรี ๑ แห่ง

๔. ทำการขุดลอกคู คลอง หนอง บึง ก่อนฤดูฝนจะมาถึง

๕. พัฒนาแหล่งน้ำ ทั้งขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ ให้สามารถรับปริมาณน้ำที่จะบ่าท่วมลง มาให้ได้มากที่สุด

๖. ติดตามสถานการณ์น้ำ เป็นการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการ วิเคราะห์และติดตามสถานการณ์น้ำของประเทศไทยต่อเนื่อง

๖.๑ จากการวิเคราะห์และติดตามสภาพอากาศ โดยเริ่มจากการติดตามข้อมูล อุตุนิยมวิทยา ประกอบด้วย ปริมาณฝนที่ตก อุณหภูมิ ความชื้น ความกดอากาศ

๖.๒ พิจารณาประกอบกับข้อมูลภาพเรดาร์ในแต่ละพื้นที่และข้อมูลสังเคราะห์ จาก ภาพถ่ายดาวเทียม ได้แก่ แผนภาพฝนสะสม แผนภาพดัชนีพีชพรรณ และแผนภาพความชื้น ในดิน

๖.๓ จากนั้นติดตามข้อมูลสภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่และขนาดกลาง พร้อมกับข้อมูลปริมาณน้ำที่ไหลลงสู่แม่น้ำลำคลอง

๖.๔ นอกจากนี้ยังสามารถติดตามข้อมูลปริมาณฝนและระดับน้ำในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร รวมถึงระดับน้ำทะเลทั้งจากการตรวจวัดจริงและจากการทำนาย เพื่อเป็นการ เตรียมรับมือและบริหาร จัดการกับความเสี่ยงน้ำท่วมและน้ำแล้ง และเป็นข้อมูลสนับสนุนเพื่อการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำประเทศไทย อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สำหรับข้อมูลที่ใช้ในการ ติดตามสภาพน้ำ ประกอบไปด้วย ๗ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ข้อมูลอุตุนิยมวิทยาจากสถานีภาคพื้นดิน แสดงข้อมูล อุตุนิยมวิทยา ได้แก่ ข้อมูลปริมาณฝน อุณหภูมิ ความเข้มแสง ความชื้นสัมพัทธ์ และความเร็วลม จากสถานีตรวจ อากาศอัตโนมัติพัฒนาโดยสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (สสนก.) และสถานี ตรวจอากาศกรมอุตุนิยมวิทยา

กลุ่มที่ ๒ ระบบเครือข่ายเรดาร์ แสดงข้อมูลภาพเรดาร์ครอบคลุมทุกภาค ของประเทศ โดยถ้าบริเวณใดมีกลุ่มสีกระจุกตัวอยู่ในระดับสูง (ตามสเกลสีของแต่ละภาพเรดาร์) บ่งบอกถึงบริเวณ นั้นมีฝนตกปริมาณมาก ประกอบไปด้วย ภาพเรดาร์จากกรมอุตุนิยมวิทยา สำนักงานฝนหลวง และ สำนักกระบายน้ำกรุงเทพฯ

กลุ่มที่ ๓ ข้อมูลสังเคราะห์จากภาพถ่ายดาวเทียม ประกอบไปด้วย ๑) แผนภาพฝน สะสมรายวัน แสดงถึงการกระจุกตัวของกลุ่มฝน ๒) แผนภาพดัชนีพีชพรรณ แสดงถึง ความชุ่มชื้น และความแห้งแล้งในแต่ละพื้นที่ โดยถ้าบริเวณใดเป็น โทนสีเขียว หมายถึง บริเวณนั้น มีความชุ่มชื้นสูง ส่วนบริเวณใดเป็น โทนสีน้ำตาล หมายถึงบริเวณนั้นมีความชุ่มชื้นต่ำ ๓) แผนภาพ ความชื้นในดิน โดยบริเวณใดเป็น โทนสีเขียว หมายถึง บริเวณนั้นมีความชื้นในดินสูง ส่วนบริเวณ ใดเป็น โทนสีน้ำตาล หมายถึง บริเวณนั้นมีความชื้นในดินต่ำ ๔) แผนภาพปริมาณฝนสะสมราย ๑๐

วัน แสดงถึงการกระจายตัวของฝนในแต่ละช่วง ๑๐ วันที่ผ่านมา และแผนภาพร้อยละของปริมาณฝนสะสมราย ๑๐ วัน เปรียบเทียบกับเกณฑ์ฝนปกติ แสดงถึงสถานะฝนผิดปกติในแต่ละพื้นที่ ถ้าสีน้ำตาลปรากฏในพื้นที่ใด หมายถึง บริเวณนั้นมีฝนต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ส่วนบริเวณไหนเป็นสีฟ้า/น้ำเงิน หมายถึง บริเวณนั้นมีฝนสูงกว่าเกณฑ์ปกติ

กลุ่มที่ ๔ ปริมาณและระดับน้ำในเขื่อน แสดงข้อมูลสรุปสภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำ ขนาดใหญ่และขนาดกลางทั่วประเทศตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน จากกรมชลประทาน และการไฟฟ้า ฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

กลุ่มที่ ๕ ปริมาณและระดับน้ำในกลุ่มน้ำ เส้นทางน้ำ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำและระดับ น้ำจากระบบโทรมาตรขนาดใหญ่ และสถานีตรวจวัดระดับน้ำในกลุ่มน้ำต่างๆ รวมถึงแผนผังแสดงการไหลของน้ำในกลุ่มน้ำเจ้าพระยา

กลุ่มที่ ๖ ปริมาณฝนและระดับน้ำในพื้นที่ กทม. แสดงข้อมูลปริมาณฝนและระดับน้ำใน พื้นที่ กทม. ราย ๑๕ นาที จากสถานีตรวจวัดของสำนักระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร

กลุ่มที่ ๗ ข้อมูลระดับน้ำทะเลตรวจวัดและทำนาย แสดงข้อมูลระดับน้ำทะเล ตรวจวัดจริงราย ๑๐ นาที จากสถานีโทรมาตรขนาดเล็กพัฒนาโดยสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และการ เกษตร (สสนก.) ข้อมูลระดับน้ำทะเลตรวจวัดจริงรายชั่วโมงจากกรมการขนส่งทางน้ำ และพาณิชย์นาวี และข้อมูลระดับน้ำทำนายรายชั่วโมงจากกรมอุทกศาสตร์ กองทัพเรือ

การป้องกันภาวะอุทกภัยเขตเมืองกับเขตชนบทในพื้นที่เกษตร

แนวทางการป้องกันภาวะอุทกภัยทั้งในเขตตัวเมืองและรอบนอกที่เป็นชนบทในเขตเกษตรกรรมนั้น การป้องกันภาวะอุทกภัยในเขตตัวเมืองจะง่ายกว่าการป้องกันในเขตชนบท รอบนอกตัวเมือง ทั้งนี้เขตรอบนอกตัวเมือง เป็นพื้นที่เกษตรกรรมจะกว้างใหญ่ไพศาลกว่าเขตตัวเมือง เขตนอกตัวเมืองที่เป็นพื้นที่เกษตรจะต้องมองในภาพกว้างจะดีกรอบทำเขตใดเขตหนึ่ง อำเภอดิ อำเภอนิ่งคงไม่ได้เพราะพื้นที่ราบลุ่มจากเหนือน้ำลงสู่ปลายน้ำนั้นต่อเนื่องกัน กระแสน้ำมีสิทธิ์ไหลลงสู่ที่ต่ำไปได้ทุกหนทุกแห่ง ซึ่งใสภาพกว้างหากศึกษาข้อมูลจากโครงการพระราชประสงค์ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ก็จะเห็นภาพของภาวะการเกิดอุทกภัยในเขตชนบททั่วทุกพื้นที่ ที่ได้แจ่มชัดขึ้นตามแนวทางทฤษฎีการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมล้นเนื่องมาจากพระราชดำริการบริหารจัดการน้ำท่วมล้นในแนวทางการป้องกันน้ำท่วมในเขตรอบนอกชนบททั่วไปที่จังหวัดนครสวรรค์ ได้ดำเนินแนวทางตามพระราชประสงค์มาตลอด มีทั้งสร้างคันกั้นน้ำเลียบลำน้ำ สร้างทางน้ำผัน

ปรับปรุงสภาพ ลำน้ำในทุกสาย สร้างเขื่อนกักเก็บน้ำหรืออ่างเก็บน้ำที่คลองโพธิ์ และสร้างคันกันน้ำ ล้อมรอบพื้นที่ แต่เนื่องจากปริมาณน้ำมากจนเกินการป้องกันน้ำจึงเข้าท่วมพื้นที่เขตเกษตรกรรมในส่วนที่เป็นพื้นที่ราบลุ่ม

สำหรับแนวทางการป้องกันภาวะอุทกภัยเขตเมื่อนั้นจังหวัดนครสวรรค์เตรียมการรับมือโดยประชุมติดตามสถานการณ์การเกิดน้ำท่วมตั้งแต่ภาคเหนือจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่เป็นต้นมา และเมื่อเกิดภาวะน้ำท่วมในเขตจังหวัดสุโขทัย พิษณุโลกและจังหวัดพิจิตร โดยเริ่มทำแนวคันกันน้ำเลียบบแม่น้ำทั้งจากแม่น้ำปิงและแม่น้ำน่าน ก่อนเข้าตัวเมืองเลี้ยวผ่าน ตัวเมืองลงไปพื้นที่ ด้านล่างเขตเมือง และเมื่อมวลน้ำใหญ่ลงมาถึงพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ในเขตตัวเมืองก็จะเพิ่มประมาณกระสอบทรายทำคันกันน้ำให้สูงขึ้นๆ จนสามารถยันระดับน้ำไว้ได้ การรับมือมวลน้ำหิมิตา ที่ไหลลงสู่จังหวัดนครสวรรค์นั้น ทางจังหวัดตั้งทีมงานคอย ติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดทุกวันต่อวัน มีการทำคอมพิวเตอร์กราฟฟิคจำลองสถานการณ์หากเกิดภาวะน้ำมาถึงตัวเมืองแต่ละระดับความสูงจะต้องเตรียมการรับมือกันอย่างไร เมื่อระดับน้ำสูงขึ้นต้องทำแนวคันกันน้ำสูงแค่ไหนจึงจะรับแรงกดดัน ของน้ำไว้ได้ ทุกนาที่ทุกชั่วโมงต้องติดตามกันอย่างใกล้ชิด มีการจำลองภาพสถานการณ์จริงยังได้ สมมติก่อนเกิดเหตุอีกว่าหากรับมือสถานการณ์ ไม่ได้กระแสน้ำเกิดเข้าท่วมตัวเมืองจะต้องทำอะไร มีการกำหนดแผนออกมว่าจะต้องอพยพ ประชาชนให้ไว้ที่จุดไหน บ้างการอำนวยความสะดวกให้กับ ประชาชนที่อพยพหนีน้ำจะต้อง ทำอย่างไร ในทุกเรื่องทั้งเรื่องอาหารการกิน น้ำยารักษาโรคยามเจ็บ ใช้ได้ป่วย การอำนวยความสะดวกที่หลบนอนจะต้อง ทำอย่างไรมีการวางแผนล่วงหน้าที่จะรับผิชอบเอาไว้ก่อน เกิดเหตุการณ์จริง เพราะถ้าหากแนวคันกันน้ำไม่สามารถยันน้ำไว้ได้การอพยพประชาชนจะได้ง่าย และสะดวกขึ้น ซึ่งก็เป็นไปตามแผนจริงทุกประการ ในที่สุดแนวคันกันน้ำก็ยันแรงดันน้ำไม่อยู่น้ำ ทะลักผ่านแนวคัน กันน้ำเข้าเขตตัวเมืองและเขตเทศบาลการอพยพประชาชนเป็นไปตามแผนความ เดือดร้อนและความ โกลาหลที่จะเกิดขึ้นก็น้อยมาก และเมื่อน้ำท่วมในเขตเมืองแล้วแนวทางการ สูบน้ำออกจาก พื้นที่เมืองได้ถูกกำหนดในแผนก่อนหน้าแล้วก็ถึงคราวปฏิบัติมีการระดมเครื่องสูบน้ำ ทั้งจังหวัดมาสูบน้ำพร้อมๆ กันตามจุดที่กำหนดไว้ทำให้ระดับน้ำท่วมในเขตตัวเมืองปากน้ำโพลดลงอย่างรวดเร็วสามารถกู้สถานการณ์ในตัวเมืองภายในระยะเวลาเพียงแค่ ๑ สัปดาห์เท่านั้น

จังหวัดนครสวรรค์สามารถให้ความช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบใหญ่ในปี ๒๕๕๔ ได้ก่อนทุกจังหวัด ซึ่งทั้งหมดเป็นเพราะการเตรียมการรับมือกับปัญหาอุทกภัยล่วงหน้า และทำในทุกระบบเพื่อให้เกิดปัญหาน้อยที่สุด สรุปแนวทางการป้องกันภาวะอุทกภัยในเขตเมืองมีการ เตรียมแผนรับมือไว้ล่วงหน้า คือ

๑. ก่อนเกิดอุทกภัย
๒. เมื่อเกิดอุทกภัยน้ำท่วมเมือง
๓. การจัดการน้ำออกจากตัวเมือง
๔. หลังน้ำลด

ก่อนเกิดอุทกภัย ประชุมติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด โดยการเตรียมแผนบริหารจัดการน้ำเพื่อบรรเทาปัญหาน้ำท่วม

๑. ประสานงานกับเขื่อนสิริกิติ์ เพื่อลดการระบายน้ำในช่วงที่มีปริมาณฝนตกมาก
๒. ประสานงานกับเขื่อนเจ้าพระยาในการระบายน้ำล้นหน้า ในขณะที่ปริมาณน้ำทางตอนล่างยังมีน้อย เพื่อรองรับปริมาณน้ำตอนบนที่กำลังจะหลากลงมาให้สามารถระบายน้ำได้ทันเวลา และเกิดน้ำท่วมน้อยที่สุด
๓. ดำเนินการผันน้ำ จากกลุ่มน้ำยม ลงสู่แม่น้ำน่านล้นหน้าในช่วงที่สภาพน้ำน่านยังมีปริมาณน้ำน้อย เพื่อรองรับปริมาณน้ำหลากของแม่น้ำยมให้เกิดน้ำท่วมน้อยที่สุดในพื้นที่ทั้งเขตนอกเมืองและในเมืองทำการดำเนินการ

- ๓.๑ สำรวจทุกพื้นที่ที่น้ำอาจท่วมถึงได้
- ๓.๒ ประชุมผู้นำท้องถิ่นให้ตื่นตัวรับสถานการณ์
- ๓.๓ วางแผนรับมือในเขตรอบนอกและตัวเมือง
- ๓.๔ สรุปผลทำเป็นแผนเร่งด่วนนำสู่การปฏิบัติ
- ๓.๕ จำลองเหตุการณ์หากเกิดระดับน้ำสูงจนท่วมเข้าตัวเมือง
- ๓.๖ เตรียมแผนอพยพประชาชนขึ้นสู่ที่สูง
- ๓.๗ เตรียมแผนจัดหาสถานที่ไว้รองรับการอพยพ
- ๓.๘ เตรียมแผนจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ที่พัก ที่หลบนอน ตลอดจนห้องน้ำ ห้องสุขา
- ๓.๙ เตรียมแผนการจัดหาอาหาร การจัดส่งอาหารและเตรียมแหล่งอาหาร
- ๓.๑๐ เตรียมแผนการจัดหาน้ำดื่ม
- ๓.๑๑ เตรียมแผนการรักษาพยาบาลและการสุกศึกษาแก่ประชาชนที่ได้รับผล

การเกิดอุทกภัย

- ๓.๑๒ แบ่งหน้าที่การทำงานทั้งระดับจังหวัด เทศบาล อบจ. และ อบต.
- ๓.๑๓ ประชุมกลุ่มองค์กร และประชาชนในพื้นที่สร้างความเข้าใจและการเตรียมความพร้อม

เมื่อเกิดอุทกภัยน้ำท่วมเมือง ก็ปฏิบัติตามแนวทางแผนการรับมือก่อนการเกิดอุทกภัยทันทีจะมีการประชุมทุกหน่วยงานตามแผนรับผิดชอบทุกเข้าให้ทุกหน่วยงานรายงานความรับผิดชอบ

ร่วมกันแก้ไขสถานการณ์ตามแต่เหตุการณ์ในแต่ละวัน ขณะเดียวกันก็วางแผนจัดการน้ำออกจากตัวเมือง

การจัดการน้ำออกจากตัวเมือง จะต้องระดมกำลังจากทุกฝ่ายมาช่วยกัน

๑. เร่งสูบน้ำออกจากพื้นที่แนวคันกันน้ำ
๒. เสริมจุดป้องกันน้ำเข้าเมือง
๓. เสริมกำลังพลป้องกันแนวเขตคันกันน้ำทุกจุด
๔. หลังน้ำลด ให้ความช่วยเหลือประชาชนกลับคืนสู่บ้านหลังเก่า
๕. เร่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้เดือดร้อน
๖. สนับสนุนเงินช่วยเหลือซ่อมแซมอาคารที่พัก
๗. จัดการสิ่งปฏิกูลหลังน้ำลด จัดวันคลีนนิ่งเดย์ (Cleaning Day) จัดทำความสะอาด

ครั้งใหญ่พร้อมใจกันทุกฝ่าย

ทั้งหมดเป็นภารกิจของจังหวัดนครสวรรค์กับการเตรียมการป้องกันภาวะอุทกภัยทั้งในเขตเมืองและเขตนอกเมือง ซึ่งในเขตนอกเมืองนั้นได้ร่วมมือกับทางอำเภอต่างๆอย่างใกล้ชิดสนับสนุนทั้งงบประมาณและกำลังคน วางแผนรับมือกับการเกิดอุทกภัยทั้งก่อนเกิดเมื่อเกิดแล้วจนกระทั่ง หลังน้ำลด โดยมอบให้ทุกหน่วยงานรับไปปฏิบัติพร้อมรายงานผลการปฏิบัติงาน

ผลกระทบด้านสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วม

Du และคณะ (Du et al., ๒๐๑๐) ทำการศึกษาผลกระทบของภัยพิบัติน้ำท่วมต่อภาวะสุขภาพและ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องโดยทบทวนวรรณกรรมจำนวน ๑๕๗ เรื่อง พบว่าผลกระทบด้านภาวะสุขภาพมีทั้งทางตรง คือผลที่เกิดจากการสัมผัสน้ำโดยตรงและทางอ้อมคือผลกระทบที่เกิดจากความเสียหายอันเนื่องมาจากน้ำท่วม และมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ตำแหน่งและลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ที่น้ำท่วม ลักษณะพื้นฐานของประชากร และสิ่งแวดล้อมรวมถึง สิ่งปลูกสร้างต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผลกระทบ ของน้ำท่วมในแต่ละครั้งมีความเฉพาะเจาะจง ขึ้นอยู่กับพื้นที่และบริบทขณะนั้นด้วย อย่างไรก็ตาม Du และคณะ Du et al. ได้สรุปผลกระทบด้านสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วมโดยจำแนกเป็น ๓ ระยะ ดังนี้

๑. Immediate-term health impacts คือ ระยะที่เผชิญน้ำท่วม ปัญหาสุขภาพที่พบ มีสาเหตุจากการจมน้ำ การบาดเจ็บต่างๆภาวะอุณหภูมิร่างกายต่ำสัปดาห์และความเสี่ยงต่างๆ ที่เกิดจากการอพยพการขาดแคลนเจ้าหน้าที่สุขภาพการขาดแคลนยาและเวชภัณฑ์

๒. Medium -term health impacts คือระยะฟื้นฟูจากภัยพิบัติอาจนานเป็นวันหรือหลายสัปดาห์ในระยะนี้ปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นมักเป็นผลสืบเนื่องจากระยะแรก เช่น บาดแผลติดเชื้อ

เชื้อภาวะแทรกซ้อนจากการบาดเจ็บพิษจากสารเคมีต่างๆ ปัญหาด้านสุขภาพจิต โรคติดต่อและการขาดอาหาร

๓. Long-term health impacts เป็นปัญหาสุขภาพที่พบได้ในระยะ reconstructio phase มีระยะเวลาตั้งแต่เป็นเดือนจนถึงหลายปี เช่น โรคเรื้อรังต่างๆ ความพิการ ปัญหาด้านสุขภาพจิต และปัญหาที่เกิดจากความยากจน เช่น ภาวะทุพโภชนาการโดยรายละเอียดของผลกระทบ ด้าน ภาวะสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วม เป็นไปตามตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ – ๒ ผลกระทบด้านภาวะสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วม (ทันที)

	ทันที	
	ผลต่อสุขภาพ	ยุทธศาสตร์
ผลโดยตรง	จมน้ำ	สร้างความตระหนักให้ประชาชน, กู้ภัย
	การบาดเจ็บ - บาดเจ็บจากอุบัติเหตุ, โคนเสีย ซากปรักหักพัง, ตึกถล่ม, รถชน ฯลฯ - บาดเจ็บจากกระแสไฟฟ้า - ไฟไหม้ โคนระเบิด	กำหนดมาตรฐานการก่อสร้างอพยพคนสร้างความตระหนักให้ประชาชน
	อุณหภูมิร่างกายลดต่ำ Hypothermia	การกู้ภัย สร้างความตระหนัก
	แมลงสัตว์กัดต่อย	กู้ภัย
ผลทางอ้อม	ความเสี่ยงทางสุขอนามัยที่เกิดจากการย้ายถิ่นของผู้ป่วย ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เด็ก ฯลฯ (เช่น หัวใจวาย, เจ็บป่วย, อาการทรุดลง)	มีบริการสุขภาพที่ปลอดภัย

ที่มา : Du et al., ๒๐๑๐

ตารางที่ ๒-๓ ผลกระทบด้านภาวะสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วม (ระยะกลาง)

	ระยะกลาง	
	ผลต่อสุขภาพ	ยุทธศาสตร์
ผลโดยตรง	ผลแทรกซ้อนจากการบาดเจ็บ	การดูแลรักษาทางการแพทย์อื่นๆ
	โรคติดเชื้อ-การติดเชื้อที่ผิวหนังและ ดวงตา การติดเชื้อจากอุจจาระ (fecal-oral infection)	การดูแลรักษาทางการแพทย์อื่นๆ
	การปนเปื้อนของสารเคมี การได้รับสารพิษ	จัดการความเสี่ยงการกำจัดปนเปื้อน
	สุขภาพจิต-อาการซึมเศร้า	สนับสนุนและให้คำปรึกษา
ผลทางอ้อม	ความแออัด โรคติดต่อติดเชื้อ แมลงสัตว์กัดต่อย	รับประทานอาหารและดื่มน้ำที่สะอาด กำจัดของเสียอย่างปลอดภัย ดูแลผู้ลี้ภัย โครงการฉีดวัคซีน

ที่มา : Du et al., ๒๐๑๐

ตารางที่ ๒ - ๔ ผลกระทบด้านภาวะสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วม (ระยะยาว)

	ระยะยาว	
	ผลต่อสุขภาพ	ยุทธศาสตร์
ผลโดยตรง	สุขภาพจิต (การสูญเสียและภาวะเศร้าโศก)	การสนับสนุนและให้คำปรึกษา
	โรคเรื้อรัง	การดูแลสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ
	ความพิการ	การเข้าแทรกแซงแต่เนิ่นๆ การพักฟื้น
ผลทางอ้อม	ภาวะขาดสารอาหาร ความยากจน ทรัพย์สินเสียหาย	การฟื้นฟูทางเศรษฐกิจ โครงการให้ความช่วยเหลือต่างๆ

ที่มา : Du et al., ๒๐๑๐

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารจัดการภาวะวิกฤต (Crisis Management or CM) เป็นหลักการบริหาร ที่ครอบคลุมเหตุการณ์ที่มนุษย์เป็นคนสร้าง และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เช่น การเข้าไป ลักขโมยข้อมูลความลับของบริษัทหรือองค์กร สารพิษในสิ่งแวดล้อมการลักพาตัวผู้บริหารและอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรและเกิดเป็นเหตุการณ์ที่ยิ่งใหญ่ซึ่งการบริหารจัดการภาวะวิกฤต นั้นเป็น เรื่องวิกฤตที่กว้างใหญ่และถูกกำหนดให้เป็นวิธีการหนึ่งในยุทธศาสตร์ หลายองค์กรมองว่า

การบริหารจัดการภาวะวิกฤตนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการประชาสัมพันธ์เพราะหลายครั้ง สื่อมวลชน นำเสนออย่างไม่ยุติธรรม และมักจะทำให้เป็นเรื่องใหญ่ ทั้งที่จริงอาจจะเป็นเรื่อง นิด เดียวจึงทำให้ ต้องมีการบริหารจัดการสื่อมวลชนในภาวะวิกฤตที่ตีร่วมกับจากการสำรวจภาวะ วิกฤตขององค์กร ที่มีสาขาทั่วโลก (Ian I. Mitorff and Murat C. Alpaslan., ๒๐๐๓ p.p. ๕๗ -๕๘) ในงานวิจัยของ Ian I. Mitorff and Murat C. Alpaslan ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง “การบริหาร จัดการสื่อ มวลชนในภาวะวิกฤต” พบว่ากว่า ๖๐ องค์กร ทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนต่างๆ เผชิญกับเหตุการณ์ ร้ายแรงใน ๓ ประเภท คือ

ประเภทที่ ๑ เป็นอุบัติเหตุทางธรรมชาติ(Accidental crises) เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม แผ่นดินไหว โดยส่วนใหญ่แล้วจะมีการเตรียมรับมือป้องกันวิกฤติการณ์เหล่านี้ โดยการใช้เทคนิค การบริหารความเสี่ยงและการประกันภัย

ประเภทที่ ๒ เป็นอุบัติเหตุปกติ (Normal Accidents) เป็นคำศัพท์ที่เกิดขึ้น โดยนักสังคม วิทยานามว่า Charles Perrow (๑๙๘๔) เพอโรว์ระบุให้เห็นว่าเทคโนโลยีกลายเป็นสิ่งซับซ้อนจน อาจ มีตัวสร้างปัญหาอยู่ภายในตัวของเองเป็นปัญหาเรื่องการใช้งานระบบอย่างเกินกำลัง และการ ทำงานผิดพลาดตามปกติเท่านั้น การเตรียมรับมือเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ทำทนาย ซึ่งต้องอาศัยความรู้ ของนักออกแบบนักปฏิบัติการและผู้จัดการมาร่วมกันตั้งสมมติฐานที่ห้ามองเห็น สัญญาณเตือนภัย ในอนาคตได้

ประเภทที่ ๓ เป็นอุบัติเหตุพิสดาร (Abnormal Crises) นับเป็นความเสียหายประการ สำคัญที่น่าเป็นห่วง และอาจจะก่อให้เกิดจากการก่อการร้ายอย่างตั้งใจ เช่น การทุจริต การวาง ระเบิด การลักพาตัว และการ โจมตีทางอินเทอร์เน็ต บริษัททั้งหลายต้องเผชิญกับความเสี่ยงที่จะเกิด วินาศกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะมาจากพนักงานหรือบุคคลภายนอกก็ตามในงานวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์ การ บริหารจัดการความเสี่ยง”ของ Norman R. Augustine ระบุว่าการวิเคราะห์ความเสี่ยง (Risk Analysis) เป็นการแสดงให้เห็นการประเมินอย่างเป็นระบบและการประมาณความเสียหายที่อาจจะ เกิดขึ้นในอนาคตเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน

โดยเฉพาะการวิเคราะห์ในระดับอัตวิสัย (Subjective evaluation) ในเชิงนามธรรม และกาววิสัย (Subjective evaluation) ในแบบที่เป็นรูปธรรม (Objective evaluation) ซึ่งการวิเคราะห์ความเสี่ยงนั้นมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการป้องกันไม่ให้องค์กรเผชิญกับสถานการณ์ที่เลวร้ายมากกว่าเดิม จึงเป็นประเด็นแรกของกลยุทธ์การบริหารจัดการในภาวะวิกฤต (Norman R. Augustine, ๒๐๐๐ : ๗ - ๓๑)

จีวัน โหละบุตร(๒๕๕๑:ก) ศึกษา “แนวทางการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนด้านการบรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๓” พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยของกองทัพภาคที่ ๓ ที่ผ่านมาจากแคลนเครื่องมือเฉพาะในการช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัย ขาดการวางแผนและการฝึกพร้อมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ยามปกติ กำลังพลขาดความชำนาญในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยและความไม่ชัดเจนของงบประมาณในการซ่อมแซมเครื่องมือที่ชำรุดในการออกปฏิบัติงาน โดยเสนอแนะให้ความสำคัญและมีการพิจารณาจัดตั้งหน่วยบรรเทาสาธารณภัยและเครื่องมือในการบรรเทาสาธารณภัยให้กับหน่วยทหารอย่างเพียงพอจัดงบประมาณเพื่อให้หน่วยทหารได้รับการฝึกเฉพาะเกี่ยวกับการช่วยเหลือบรรเทาสาธารณภัยกำหนดความชัดเจนของหน่วยทหารที่เข้าไปให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยก่อนจัดทำแผนในทุกระดับและให้ ความรู้ด้านการบรรเทาสาธารณภัยแก่หน่วยในสังกัดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการ

พงศ์เอก อภิรักษ์โยธิน (๒๕๔๕ : ก) ศึกษา “บทบาทของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ภาคเหนือ”พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ทำให้ การช่วยเหลือและบรรเทาภัยพิบัติจากอุทกภัยและ โคลนถล่มที่ผ่านมา ยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นับมาจากเรื่องของแผนบริหารจัดการภัยพิบัติเอกภาพในการบังคับบัญชาและการประสานการปฏิบัติ สำหรับการเตรียมการป้องกันอุทกภัยในระยะยาวบริเวณพื้นที่เสี่ยงภัยทางภาคเหนือในบทบาทของ หน่วยบัญชาการทหารพัฒนาก็คือการดำเนินงานพัฒนาประเทศด้วย ๘ แผนงานหลักของหน่วยและ แนวทางการปฏิบัติงานในพื้นที่ประสบภัยแบบบูรณาการที่หน่วยรับผิดชอบหลักในการบริหารจัดการ ภัยพิบัติความพิจารณาดำเนินการได้แก่การจัดทำแผนและการจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาอุทกภัย วาดภัย และ โคลนถล่ม ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติจังหวัดและพื้นที่เขต ท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยเผชิญเหตุ โดยสนธิกำลังจากทุกภาคส่วนและการควบคุมบังคับบัญชาการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยต่างๆ ในพื้นที่ประสบภัย โดย เสนอแนะใหม่การจัดการอบรม และการฝึกซ้อมการปฏิบัติร่วมทหาร-พลเรือนในการ ป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยเมื่อเกิดภาวะ วิกฤตสนับสนุนการให้ความรู้พื้นฐานและการเตรียมตัวเผชิญเหตุการณ์ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการป้องกัน เพื่อลดผลกระทบจากภัยพิบัติในระยะยาวด้วย ตนเองของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงภัย และแนวทางการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพในพื้นที่

ประสบภัยด้วยการรวมทรัพยากรเครื่องมือทุกชนิด ของทุกหน่วยไว้ด้วยกันเพื่อจัดชุดปฏิบัติงานที่ใช้ทรัพยากรต่างหน่วยร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อความพร้อม ในเครื่องมือที่จะดำเนินการ

ภุชพงศ์ พงษ์ศรี (๒๕๕๓ : ก) ศึกษา“บทบาทของทหารในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย” พบว่าทหารมีความพร้อมในการดำเนินการสนับสนุนด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในยามปกติเมื่อได้รับการร้องขอจากฝ่ายพลเรือน สามารถดำเนินการตามกฎหมายระเบียบหลักเกณฑ์ประกาศบันทึกข้อตกลงและแผนที่เกี่ยวข้องได้อย่างชัดเจน มีการเตรียมการ และมีระบบการบริหารจัดการร่วมกันที่ดีสรุปบทบาทของทหารได้๑ประการคือการอำนวยความสะดวกเตรียมความพร้อมและการปรับแก้ภารกิจ โดยเสนอแนะให้ทหารนำแนวทางการดำเนินงานตามแผนการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๓-๒๕๕๗ เป็นกรอบในการดำเนินงานและควรปรับแก้แผนบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงกลาโหมและแผนอื่นๆ ให้สอดคล้องแผนแห่งชาติ อีกทั้งจัดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศ ด้านกำลังพล เครื่องจักรกล เครื่องมือ อุปกรณ์และยานพาหนะที่ใช้ในการบรรเทาสาธารณภัยระหว่างศูนย์บรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ ของกระทรวงกลาโหมกับศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาสาธารณภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและของหน่วยงานพลเรือนที่เกี่ยวข้องประการที่สำคัญ คือการจัดกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย กับศูนย์บรรเทาสาธารณภัยเหล่าทัพอย่างต่อเนื่องเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันการสร้าง ความสัมพันธ์ที่ดีทำให้ง่ายในการติดต่อประสานงาน

รศ.ดร.พสุ เตชะรินทร์ อาจารย์คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นักวิชาการที่ทำการศึกษาเรื่อง “องค์กรใดควรมี Business Continuity Plan และCrisis Management” พบว่าCrisis Management เป็นกระบวนการและขั้นตอนที่องค์กร ใช้เพื่อเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ไม่คาดฝันใช้เมื่อเกิดเหตุวิกฤติขึ้นหรือสิ่งที่ไม่คาดฝันได้เกิดขึ้นแล้ว ดังนั้น องค์กรทุกประเภทและองค์กรสำคัญที่สุดอย่างรัฐบาลจึงควรมี Business Continuity Plan และ Crisis Management เพราะการดำเนินงานของบริษัทอาจจะหยุดชะงักลงได้ แต่ถ้าเป็นเรื่องของประเทศชาติแล้ว การดำเนินงานในกระบวนการนี้สำคัญมากไม่ควรจะหยุดชะงัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับเหตุการณ์อุทกภัยในปี ๒๕๕๔ ที่ผ่านมา ควรมีแผนของ Business Continuity Plan และ Crisis Management มาช่วยในการบริหารจัดการในภาวะวิกฤติ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น เชื่อถือ และเชื่อใจให้กับประชาชนต่อการบริหารจัดการภายใต้วิกฤติของรัฐบาล

คุณชูเกียรติ ประทีปทอง ที่ปรึกษาการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล และพัฒนาองค์กร (Magazine Management January – March ๒๐๑๒, p ๒๘) ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานในภาวะวิกฤติ” พบว่าในปี ๒๕๕๔ ที่ผ่านมาคนไทยทั่วประเทศต่างรับรู้เรื่องภาวะความทุกข์ร้อน

เกี่ยวกับน้ำท่วมที่อยู่อาศัย ส่งผลกระทบเป็นปัญหาระดับชาติ เพราะเป็นภาวะวิกฤติที่ร้ายแรงต่อสาธารณชน ครอบคลุมไปในหลายกลุ่มของสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และปัจเจกชนดังนั้น การบริหารองค์กรไม่ว่าจะอยู่ในระดับใดก็ตาม ผู้บริหารขององค์กรจะต้องแบ่ง แนวคิดการบริหารในภาวะวิกฤติ (Crisis Management) เป็น ๓ ช่วง คือ

๑. ช่วงก่อนเกิดเหตุวิกฤติ เป็นช่วงการเตรียมการเพื่อป้องกัน ซึ่งผู้นำองค์กรควรดำเนิน การจัดทำแผนป้องกันไว้ล่วงหน้าโดยการคาดการณ์และกำหนดภัยวิกฤติว่าจะมีอะไรบ้างที่น่าจะเกิด ขึ้นในอนาคตกับองค์ของตนขั้นตอนการดำเนินการถ้าเกิดภัยวิกฤติแต่ละประเภทแต่ละระดับของ ความรุนแรง คณะผู้รับผิดชอบบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องติดต่อเพื่อรายงานให้ทราบและสั่งการหรือต้องแจ้งให้ทราบ เพื่อรับคำสั่งและต้องดำเนินการตามแผน สิ่งสำคัญ คือ ต้องมีการซักซ้อมตามแผน เป็นระยะๆ ด้วย

๒. ช่วงเกิดวิกฤติจริง เป็นช่วงของการปฏิบัติการในระหว่างเกิดวิกฤติ คณะบุคคลหรือ ราชบุคคลที่รับผิดชอบตามแผนป้องกันต้องดำเนินการตามขั้นตอนอย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญคือ ต้องมีศูนย์บัญชาการกลาง ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบข้อมูล ระบบการสื่อสารให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ และน่าเชื่อถือ

๓. ช่วงหลังวิกฤติสิ้นสุด คือ ช่วงการฟื้นฟูองค์กร ผู้นำองค์กรควรดำเนินการแจ้งความจริง ที่เป็นประโยชน์ให้พนักงานในองค์กรได้รับทราบเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการร่วมกันผนึก กำลังฟื้นฟูองค์กรและต้องพยายามสร้างความมั่นใจว่าภารกิจดังกล่าวจะต้องดำเนินให้เสร็จสิ้นอย่าง รวดเร็วที่สุด

ดร.พจน์ ใจชาญสุขกิจ นักสื่อสารการตลาด, นักประชาสัมพันธ์, นายกสมาคม นักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย, นักสื่อสารองค์กรความรู้ด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ได้ ทำการศึกษาเรื่อง “Crisis Management ระดับชาติ กรณีวิกฤติน้ำท่วม” พบว่าเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ครั้งนี้ถือเป็น “วิกฤติ” ครั้งยิ่งใหญ่อย่างแท้จริง มีพื้นที่ประสบภัยและชาวบ้านที่ได้รับความเดือดร้อน เป็นจำนวนมาก ดังนั้น การบริหารในสถานการณ์วิกฤติหรือ Crisis management จึงเป็นหลักการ บริหารที่สำคัญของประเทศที่จะต้องมีการเตรียมการกันตั้งแต่เริ่มต้นก่อนที่ วิกฤติจะเกิด, ในช่วงที่เกิดภาวะวิกฤติ และภายหลังจากการสิ้นสุดของวิกฤติสิ่งที่เป็นบทเรียนสำคัญ ในครั้งนี้ คือ มาตรการรับมือกับปัญหาความรวดเร็ว วิธีการบริหารจัดการภาวะวิกฤติที่ต้องใช้ทั้ง กระบวนการจัด การสถานการณ์และกระบวนการสื่อสาร ควบคู่กันไป สิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นสังคมไทย คือคนไทยไม่ เคยทิ้งกันทุกครั้งทีประสบปัญหาไม่ว่าภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรบุคคลทุกภาคส่วน ต่างสง่าใจ ส่งความช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่อยากให้ทุกคนภัยครั้งนี้ ไม่เพียงแค่ผ่านมาแล้วผ่านไป น้ำใจคนไทยชนะ ทุกสิ่งคนไทยเคยชนะแม้มหาภัยอย่างสึนามิที่คนทั่วโลกต่างกล่าวขานกันถึง

น้ำใจของคนไทย และในภาวะวิกฤติน้ำท่วมใหญ่นี้ก็เช่นกัน น้ำใจคนไทยยิ่งใหญ่กว่ากระแสน้ำมากมาย ในขณะที่บทบาทของสื่อในการช่วยเหลือ สังคมมีความเด่นชัด ปฏิเสธไม่ได้ว่าในครั้งนี้ สื่อมวลชนเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือชาวบ้านที่ประสบภัยน้ำท่วมอย่างแข็งขันและรวดเร็ว

ดร.เสรี วงษ์มณฑา นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน และการตลาด และอดีตนายก คณะวารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้ศึกษาเรื่อง “Crisis management ของประเทศไทยกับการเผชิญภัยพิบัติทางธรรมชาติ” พบว่าการเกิดเหตุการณ์สึนามิ, การระบาดของไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่, เหตุการณ์มหาอุทกภัย ๒๕๕๔ เป็นต้น ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้ล้วนเป็น ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหันที่อาจส่งผลกระทบต่อทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก ดังนั้น หากไม่มีการวางแผน และเตรียมความพร้อมในการรับมืออาจนำไปสู่ความเสียหายอย่างใหญ่หลวงได้ ดังนั้น ผู้บริหารและคณะทำงานทั้งในส่วน ของภาครัฐ หน่วยงาน และภาคเอกชน ต่างจำเป็นต้องมีการวางกรอบยุทธศาสตร์ในการแก้ปัญหาที่ รอบคอบ และทันที่ต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น การจัดการในช่วงภาวะวิกฤตินั้น ทั้งผู้นำและ ผู้บริหารต้องยอมรับว่าสถานการณ์นั้นๆ อยู่ในภาวะวิกฤตขึ้นไหนดังไร และต้องยอมรับความ เป็นจริงว่า“เกิดวิกฤต” แล้ว เพื่อให้การบริหารจัดการ การสื่อสารในภาวะวิกฤตเกิดประสิทธิภาพ ไม่เกิดความสับสน และสาธารณะชนได้รับทราบข้อมูลที่เป็นจริง ชัดเจน เพื่อจะได้ตั้งรับปรับตัวกับ สถานการณ์ได้อย่างถูกต้องที่สำคัญจำเป็นต้องมีศูนย์กลางของข้อมูลข่าวสาร มีการวางยุทธศาสตร์ การสื่อสารที่ปราศจากความขัดแย้งข้อมูลที่สำคัญที่ประชาชนต้องรับรู้ในช่วงภาวะวิกฤติได้แก่

๑. เกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น
๒. รัฐทำอะไร
๓. รัฐกำลังทำอะไร
๔. ประชาชนจะต้องปฏิบัติตัวอย่างไร

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดวิกฤตการน้ำท่วม และเพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดวิกฤตการน้ำท่วม และมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดย การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ใช้หลักการคำนวณของ Taro Yamane จากจำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ จำนวนทั้งสิ้น ๘๗,๐๕๐ คน (เพศชายทั้งสิ้น ๔๑,๑๕๔ คน และ เพศหญิงทั้งสิ้น ๔๕,๘๙๖ คน) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นจำนวน ๓๕๘ คน

สูตร Taro Yamane

$$\text{สูตร } n = N/(1+Ne^2)$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนเท่ากับ ๐.๐๕

แทนค่า $n = 87050 / (1 + (87050)(0.05)^2)$

$$n = 358.17$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๗ ข้อ

ตอนที่ ๒ สภาพและปัญหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามประสบในขณะที่เกิดวิกฤตมหาอุทกภัย มีลักษณะเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๒ ข้อ

ตอนที่ ๓ บทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๔ ระดับ จำนวน ๒๕ ข้อ

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัย มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๒ ข้อ

การสร้างเครื่องมือวิจัย

๑. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ บทความ สื่ออิเล็กทรอนิกส์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ภัยพิบัติน้ำท่วม , หลักการบริหารจัดการตามสถานการณ์, แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติโดยอาศัยชุมชนเป็นฐาน (CBDRM), แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสาธารณะ, พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ , แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม , แนวความคิดการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน , ผลกระทบด้านสุขภาพจากภัยพิบัติน้ำท่วม , อุทกภัย ภัยพิบัติ รวมถึงแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการป้องกันและบรรเทาทุกข์พร้อมทั้งศึกษาบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของหน่วยทหาร

๒. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขได้อย่างเหมาะสม

๓. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๔. นำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับผู้ประสบอุทกภัยในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน ๒๕ คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๕๗ นำผลที่ได้จากการทดลองใช้แบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น

๕. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาปรับปรุงแก้ไขในด้านการใช้ภาษาเพื่อให้เข้าใจง่ายยิ่งขึ้นและแก้ไขลำดับของข้อคำถาม แล้วจึงนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. เวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มต้นตั้งแต่วันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึง วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๗

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ ผู้วิจัยจัดทำเอกสาร เพื่อขอออกหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัย ส่งไปยังผู้ใหญ่บ้าน และหัวหน้าส่วนราชการต่างๆ เพื่อช่วยประสานงานหาผู้ตอบแบบสอบถามให้

๒.๒ ผู้วิจัยติดต่อผู้ใหญ่บ้านและหัวหน้างานส่วนต่างๆ ทางโทรศัพท์ด้วยตนเอง อีกครั้ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล พร้อมทั้งนัดวันและเวลาในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นลูกบ้านหรือพนักงานในกำกับให้

๒.๓ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

๒.๔ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

๒.๕ สรุปผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

๒.๖ หลังจากทราบผลข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามประสบในขณะเกิดวิกฤตมหาอุทกภัยรวมถึงบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัยเพิ่มเติม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) for Windows Version ๑๑

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

ตอนที่ ๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open - ended) วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ ๒ สภาพและปัญหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามประสบในขณะที่เกิดวิกฤตมหาอุทกภัย มีลักษณะเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๒ ข้อ วิเคราะห์โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ ๓ บทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนออกเป็น ๔ ระดับ คือ

เห็นด้วยน้อยที่สุดมีค่า	เท่ากับ	๑	คะแนน
เห็นด้วยน้อยมีค่า	เท่ากับ	๒	คะแนน
เห็นด้วยมากมีค่า	เท่ากับ	๓	คะแนน
เห็นด้วยมากที่สุดมีค่า	เท่ากับ	๔	คะแนน

นำค่าที่ได้ไปคำนวณค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลความหมายจากค่าเฉลี่ย (Mean) โดยกำหนดความหมายของระดับค่าเฉลี่ยของปัญหา ดังนี้

๑.๐๐ – ๑.๔๕	หมายความว่า	มีความเห็นด้วยน้อยที่สุด
๑.๕๐ – ๒.๔๕	หมายความว่า	มีความเห็นด้วยน้อย
๒.๕๐ – ๓.๔๕	หมายความว่า	มีความเห็นด้วยมาก
๓.๕๐ – ๔.๐๐	หมายความว่า	มีความเห็นด้วยมากที่สุด

นำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัย มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๑ ข้อ โดยจะวิเคราะห์เนื้อหาและนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ หลังจากนั้นจึงแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

อนึ่ง ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นจะใช้สัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
SD.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ อีกทั้งเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน ทั้งนี้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของประชากรและกลุ่มตัวอย่างเสนอไว้ในตารางที่ ๔-๑ จนถึงตารางที่ ๔-๖ ตามลำดับ ดังนี้

๑.๑ เพศของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๒ อายุของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๓ วุฒิการศึกษาของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๔ ภูมิลำเนาของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๕ อาชีพของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๖ การประสบเหตุมหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๗ ลักษณะของการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยทหารในเหตุมหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประสบในขณะเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย เสนอไว้ในตารางที่ ๔-๗ และตารางที่ ๔-๘ ตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ ลักษณะของผลกระทบที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้รับในขณะเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย

๒.๒ ลักษณะของการรับรู้คำเตือนที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้รับก่อนเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย

๓. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์น้ำท่วม เสนอไว้ในตารางที่ ๔-๑๐ ถึงตารางที่ ๔-๑๓ ตามลำดับ ดังนี้

- ๓.๑ การเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วม
- ๓.๒ การปฏิบัติระหว่างเกิดสถานการณ์น้ำท่วม
- ๓.๓ การแก้ไข ซ่อมแซม และการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วม
- ๓.๔ การฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วม

๔. ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์น้ำท่วม เสนอไว้ในตารางที่ ๔-๑๔ และตารางที่ ๔-๑๕ ตามลำดับ ดังนี้

- ๔.๑ ลักษณะความช่วยเหลืออื่นๆที่ต้องการจากหน่วยทหารเมื่อประสบภัยน้ำท่วม
- ๔.๒ ความคิดเห็นอื่นๆที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยทหารในขณะเกิดเหตุน้ำท่วม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของประชากรและกลุ่มตัวอย่างนำมาแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ ๔-๑ จำนวนและค่าร้อยละของเพศของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	เพศ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ชาย	๓๕๓	๖๕.๕๐
๒.	หญิง	๒๐๗	๓๔.๕๐
	รวม	๖๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔-๑ แสดงให้เห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามในครั้งนี้ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๖๕.๕๐ และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๕๐

ตารางที่ ๔-๒ อายุของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	อายุ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	๒๑ - ๓๐ ปี	๒๒๗	๓๗.๘๐
๒.	๓๑ - ๔๐ ปี	๑๑๑	๑๘.๕๐
๓.	๔๑ - ๕๐ ปี	๑๐๒	๑๗.๐๐
๔.	๕๑ - ๖๐ ปี	๘๘	๑๔.๗๐
๕.	มากกว่า ๖๐ ปี	๓๕	๖.๕๐
๖.	น้อยกว่า ๒๑ ปี	๓๗	๕.๕๐
	รวม	๖๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔-๒ แสดงให้เห็นว่าประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ ๒๑-๓๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘๐ รองลงมาคือ อายุ ๓๑-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๕๐ อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๗ อายุ ๕๑ - ๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๗๐ อายุมากกว่า ๖๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๖.๕๐ และน้อยกว่า ๒๑ ปี ๕.๕๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔-๓ จำนวนและค่าร้อยละของวุฒิการศึกษาของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช.	๑๘๘	๓๑.๓๐
๒.	ระดับปริญญาตรี	๑๔๕	๒๔.๒๐
๓.	ระดับอนุปริญญา หรือ ปวส.	๘๔	๑๔.๐๐
๔.	ระดับประถมศึกษา	๘๒	๑๓.๗๐
๕.	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	๗๕	๑๓.๒๐
๖.	ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	๒๒	๓.๗๐
	รวม	๖๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔-๓ แสดงให้เห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๓๐ รองลงมาคือ ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๒๐ ระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐๐ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๗๐ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๒๐ และระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๐

ตารางที่ ๔-๔ จำนวนและค่าร้อยละของภูมิลำเนาของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ภูมิลำเนา	จำนวน	ร้อยละ
๑.	นครสวรรค์	๕๖๒	๙๓.๓๐
๒.	กำแพงเพชร	๑๖	๒.๗๐
๓.	อุทัยธานี	๖	๑.๐๐
๔.	กรุงเทพฯ	๒	๐.๔๐
๕.	นนทบุรี	๒	๐.๔๐
๖.	สุพรรณบุรี	๒	๐.๓๐
๗.	ชัยนาท	๑	๐.๒๐
๘.	ตาก	๑	๐.๒๐
๙.	บุรีรัมย์	๑	๐.๒๐
๑๐.	พิจิตร	๑	๐.๒๐
๑๑.	พิษณุโลก	๑	๐.๒๐
๑๒.	ร้อยเอ็ด	๑	๐.๒๐
๑๓.	ลพบุรี	๑	๐.๒๐
๑๔.	สุราษฎร์ธานี	๑	๐.๒๐
๑๕.	สุรินทร์	๑	๐.๒๐
๑๖.	อุดรธานี	๑	๐.๒๐
	รวม	๖๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔-๔ แสดงให้เห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในจังหวัดนครสวรรค์ คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๓๐ รองลงมาได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร คิดเป็นร้อยละ ๒.๗๐ อุทัยธานี คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๐ กรุงเทพฯและนนทบุรีคิดเป็นร้อยละ ๐.๔๐ เท่ากัน จังหวัดสุพรรณบุรี คิดเป็นร้อยละ ๐.๓๐ นอกจากนี้พบว่า มีภูมิลำเนาในจังหวัดอื่นๆ ได้แก่ ชัยนาท ตาก บุรีรัมย์ พิจิตร พิษณุโลก ร้อยเอ็ด ลพบุรี สุราษฎร์ธานี สุรินทร์ อุดรธานีและอุทัยธานี คิดเป็นร้อยละ ๐.๒๐ เท่ากัน

ตารางที่ ๔-๕ จำนวนและค่าร้อยละของอาชีพของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	รับราชการ	๓๐๑	๕๐.๒๐
๒.	ธุรกิจส่วนตัว	๑๒๓	๒๐.๕๐
๓.	รับจ้าง,พนักงานธุรกิจเอกชน	๘๗	๑๔.๕๐
๔.	อื่นๆ	๔๐	๖.๗๐
๕.	พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๓๒	๕.๓๐
๖.	เกษตรกร	๑๗	๒.๘๐
	รวม	๖๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔-๕ แสดงให้เห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับราชการ คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๒๐ รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕๐ รับจ้างหรือพนักงานธุรกิจเอกชน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕๐ มีอาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ ๖.๗๐ เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ และเกษตรกรคิดเป็นร้อยละ ๕.๓๐ และ ๒.๘๐ ตามลำดับ

ตารางที่ ๔-๖ จำนวนและค่าร้อยละของผู้ที่ประสบเหตุมหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	ประสบเหตุมหาอุทกภัย	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ประสบเหตุ	๔๑๔	๖๙.๐๐
๒.	ไม่ประสบเหตุ	๑๘๖	๓๑.๐๐
	รวม	๖๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔-๖ แสดงให้เห็นว่า จากประชากรและกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน ๖๐๐ คน ในจำนวนนี้เป็นผู้ประสบเหตุมหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๔๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๐๐ ทั้งนี้ เนื่องจากการตอบแบบสอบถามในหัวข้อการประสบเหตุมหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ของประชากรและกลุ่มตัวอย่างนั้น หากผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่า ไม่ได้ประสบเหตุมหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ แล้ว ผู้วิจัยจะกำหนดให้ยุติการตอบแบบสอบถาม ดังนั้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ตารางที่ ๔-๗ เป็นต้นไปนั้น จะเป็นผลการวิเคราะห์ที่คิดจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวนเต็ม ๔๑๔ คน

ตารางที่ ๔-๗ จำนวนและค่าร้อยละของผู้ที่ประสบเหตุมหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ที่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยทหาร

ลำดับ	การได้รับความช่วยเหลือ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ได้รับความช่วยเหลือ	๓๑๘	๗๗.๘๐
๒.	ไม่ได้รับความช่วยเหลือ	๙๑	๒๒.๐๐
	รวม	๔๑๔	๑๐๐

จากตารางที่ ๔-๗ แสดงให้เห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยทหารในเหตุมหาอุทกภัยในปีพ.ศ. ๒๕๕๔ คิดเป็นร้อยละ ๗๗.๘๐ และไม่ได้รับความช่วยเหลือ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๐๐

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประสบในขณะเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย

ตารางที่ ๔-๘ จำนวนและค่าร้อยละของลักษณะของผลกระทบที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้รับในขณะเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย

ลำดับ	ลักษณะของผลกระทบ	จำนวน	ร้อยละ
๑.	น้ำท่วมบ้านเรือนเสียหาย	๒๕๑	๗๐.๓๐
๒.	น้ำท่วมทำให้การประกอบอาชีพยากลำบาก	๒๕๒	๖๐.๕๐
๓.	เกิดความเครียด	๒๒๘	๕๕.๑๐
๔.	ขาดแคลนอาหาร น้ำดื่ม เครื่องอุปโภคบริโภค	๒๑๕	๕๒.๕๐
๕.	มีความยากลำบากในการติดต่อกับผู้อื่น	๒๑๔	๕๑.๗๐
๖.	ทรัพย์สิน เงินทอง สูญหาย และ/หรือ อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย	๑๕๔	๔๖.๕๐
๗.	มีความกังวลเกี่ยวกับการถูกลักขโมยหรือโจรกรรม	๑๗๒	๔๑.๕๐
๘.	ขาดแคลนยารักษาโรค และการเข้าถึงการรักษา	๑๖๒	๓๙.๑๐
๙.	พื้นที่การเกษตร และการปศุสัตว์ได้รับความเสียหาย	๑๓๒	๓๑.๕๐
๑๐.	บาดเจ็บหรือเจ็บป่วยทางร่างกาย	๑๑๗	๒๘.๓๐
๑๑.	สัตว์เลี้ยงบาดเจ็บหรือเสียชีวิต	๑๐๗	๒๕.๘๐
๑๒.	อื่นๆ	๐	๐

จากตารางที่ ๔-๘ แสดงให้เห็นว่าประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากการประสบอุทกภัยในลักษณะที่ถูkn้ำท่วมบ้านเรือนเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๓๐ รองลงมาคือ

การประกอบอาชีพยากลำบาก คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๕๐ เกิดความเครียด คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๑๐ ขาดแคลนอาหาร น้ำดื่ม และเครื่องอุปโภคบริโภค คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๕๐ มีความยากลำบากในการติดต่อกับผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๗๐ ทรัพย์สิน เงินทอง สูญหาย และ/หรือ อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕๐ มีความกังวลเกี่ยวกับการถูกลักขโมยหรือโจรกรรม คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๕๐ ขาดแคลนยารักษาโรคและการเข้าถึงการรักษา คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๑๐ พื้นที่การเกษตรและการปศุสัตว์ได้รับความเสียหาย คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๐ และสัตว์เลี้ยงขนาดเจ็บหรือเสียชีวิต คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๘๐

ตารางที่ ๔-๕ จำนวนและค่าร้อยละของลักษณะของการรับรู้ค่าเดือนที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้รับก่อนเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย

ลำดับ	ลักษณะของการรับรู้ค่าเดือน	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ได้รับค่าเดือนล่วงหน้าเป็นเวลาเพียงพอแต่ก็ยังไม่สามารถเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ได้	๑๔๒	๓๔.๓๐
๒.	ได้รับค่าเดือนล่วงหน้าเป็นเวลาเพียงพอที่จะเตรียมตัวรับกับสถานการณ์	๑๑๔	๒๗.๕๐
๓.	ได้รับค่าเดือนล่วงหน้าเป็นเวลากระชั้นชิดจนไม่สามารถเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ได้	๕๕	๒๒.๕๐
๔.	ไม่ได้รับค่าเดือนล่วงหน้า	๕๔	๑๓.๐๐
๕.	ไม่ตอบ	๕	๒.๒๐
	รวม	๔๑๔	๑๐๐

จากตารางที่ ๔-๕ แสดงให้เห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับค่าเดือนล่วงหน้าเป็นเวลาเพียงพอแต่ก็ยังไม่สามารถเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ได้ คิดเป็นร้อยละ ๓๔.๓๐ รองลงมาคือ ได้รับค่าเดือนล่วงหน้าเป็นเวลาเพียงพอที่จะเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๕๐ ได้รับค่าเดือนล่วงหน้าเป็นเวลากระชั้นชิดจนไม่สามารถเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ได้ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕๐ และไม่ได้รับค่าเดือนล่วงหน้า คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๐๐

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหาร
ในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการ
มหาอุทกภัย**

ตารางที่ ๔-๑๐ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของระดับความคิดเห็น
ในการเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร

ข้อ	ประเด็น	$\bar{X}$	SD.	ระดับความ คิดเห็น
				ความหมาย
๑.	ในยามเกิดเหตุภัยพิบัติตัวผู้ประสบภัยควรเป็นผู้จัดการกับ เหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อตัวเองก่อนที่จะรับความช่วยเหลือจาก หน่วยงานของรัฐ	๒.๕๕	๐.๘๓	มาก
๒.	หน่วยทหารมีการติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดตลอดเวลาแม้อยู่ใน สถานการณ์ปกติ	๒.๕๒	๐.๘๘	มาก
๓.	ท่านติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุภัยพิบัติที่อาจมีผลกระทบต่อตัว ท่าน	๒.๘๘	๐.๘๑	มาก
๔.	หน่วยทหารมีการวางแผนการป้องกันสถานการณ์การเกิดน้ำท่วม ล่วงหน้า	๒.๘๓	๐.๘๖	มาก
๕.	หน่วยทหารมีการให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวในสถานการณ์น้ำ ท่วม	๒.๗๔	๐.๘๕	มาก
๖.	หน่วยทหารมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอ แนวทางป้องกันก่อนการเกิดสถานการณ์น้ำท่วม	๒.๗๓	๐.๘๘	มาก
๗.	ท่านมีความรู้เบื้องต้นในการรับมือเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติก่อนที่จะ ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ	๒.๘๐	๐.๘๕	มาก
๘.	หน่วยทหารมีการอบรมบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับ สถานการณ์น้ำท่วม	๒.๘๐	๐.๘๓	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	๒.๘๔	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔-๑๐ แสดงให้เห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัย
มีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่ามีความเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

จากตารางที่ ๔-๑๐ จะเห็นได้ว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความเห็นว่าหน่วยทหารมีการเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วม ทั้งการติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด มีการวางแผนการป้องกัน มีการให้คำแนะนำในการปฏิบัติตัวแก่ประชาชน อีกทั้ง เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางป้องกันก่อนการเกิดสถานการณ์น้ำท่วมและมีการอบรมบุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์น้ำท่วมด้วย อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าสังเกตว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยยังเห็นว่า แม้หน่วยทหารจะมีการเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วมแล้วก็ตาม แต่ในยามเกิดเหตุภัยพิบัติตัวผู้ประสบภัยควรเป็นผู้จัดการกับเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อตัวเองก่อนที่จะรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ รวมถึงผลการวิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นว่าผู้ประสบเหตุอุทกภัยมีความรู้เบื้องต้นในการรับมือเมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติอีกด้วย

ตารางที่ ๔-๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	SD.	ระดับความคิดเห็น
				ความหมาย
๑.	ในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยทหารได้ให้ช่วยเหลือประชาชนอย่างกระตือรือร้นและเต็มใจ	๓.๐๐	๐.๘๓	มาก
๒.	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วมหน่วยทหารมีการติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดตลอดเวลาตลอดเวลาในขณะที่เกิดสถานการณ์น้ำท่วม	๒.๕๕	๐.๘๓	มาก
๓.	หน่วยทหารมีเครื่องมือ เครื่องใช้ และ ยุก โรปกรณ์เพียงพอในการช่วยเหลือประชาชนในขณะที่เกิดน้ำท่วม	๒.๕๕	๐.๘๑	มาก
๔.	ในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยทหารสามารถทำงานร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ได้เป็นอย่างดีในการปฏิบัติหน้าที่เข้าช่วยเหลือประชาชน	๒.๕๔	๐.๘๔	มาก
๕.	ในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยทหารมีการทำงานอย่างเป็นระเบียบแบบแผน	๒.๕๓	๐.๘๓	มาก
๖.	ในสถานการณ์น้ำท่วมหน่วยทหารสามารถเข้าช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยได้อย่างทันที่	๒.๕๒	๐.๘๓	มาก
๗.	หน่วยทหารมีกำลังพลเพียงพอต่อเหตุภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น	๒.๕๐	๐.๘๓	มาก

ตารางที่ ๔-๑๑ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายของระดับความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร (ต่อ)

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	SD.	ระดับความ
				คิดเห็น
๕.	ในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยทหารแสดงความเห็นใจและเข้าใจถึงความทุกข์ยากที่ประชาชนได้รับ	๒.๘๘	๐.๘๕	มาก
๑๐.	ในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ของทหารมีความสามารถในการปฐมพยาบาลได้	๒.๘๘	๐.๘๘	มาก
๑๑.	ในสถานการณ์น้ำท่วมหน่วยทหารมีความสามารถในการจัดการกับเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้นกระทันหันได้อย่างทันท่วงที	๒.๘๘	๐.๘๕	มาก
๑๒.	ในสถานการณ์น้ำท่วมหน่วยทหารมีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนได้เป็นอย่างดี	๒.๘๖	๐.๘๕	มาก
๑๓.	ในสถานการณ์น้ำท่วมนอกจากชีวิตของท่านแล้ว หน่วยทหารยังให้ความช่วยเหลือในการจัดการกับทรัพย์สิน ข้าวของ รวมถึงสัตว์เลี้ยงของท่านด้วย	๒.๘๕	๐.๘๕	มาก
๑๔.	ในสถานการณ์น้ำท่วม ท่านสามารถติดต่อกับหน่วยทหารเพื่อขอความช่วยเหลือได้	๒.๗๓	๐.๘๔	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	๒.๘๐	๐.๖๖	มาก

จากตารางที่ ๔-๑๑ แสดงให้เห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของทหารอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

จากตารางที่ ๔-๑๑ จะเห็นได้ว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความเห็นว่า ในขณะที่เกิดหน่วยสถานการณ์น้ำท่วมหน่วยทหารได้ให้ช่วยเหลือประชาชนอย่างกระตือรือร้นและเต็มใจ และมีการติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิด สามารถทำงานร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี มีการทำงานอย่างเป็นระเบียบแบบแผน สามารถเข้าช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยได้อย่างทันท่วงที

นอกจากนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยยังมีความเห็นว่า หน่วยทหารมีกำลังพลเครื่องมือ เครื่องใช้ และ ยุทโธปกรณ์ รวมถึงมีความสามารถเพียงพอในการให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ โดยเฉพาะการเคลื่อนย้ายผู้ป่วย รวมถึงสามารถเข้าจัดการกับเหตุ

ถูกเงินที่เกิดขึ้นกะทันหันได้อย่างทันท่วงที อีกทั้ง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัย ยังมีความเห็นว่า หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ของทหารจะสามารถให้การปฐมพยาบาลต่างๆ ได้ ในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างทหารกับประชาชนนั้น ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุ อุทกภัยมีความเห็นว่า นอกจากทหารจะให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการแล้ว หน่วยทหารยัง แสดงความเห็นใจและเข้าใจถึงความทุกข์ยากที่ประชาชนได้รับ และสามารถติดต่อกับหน่วยทหาร เพื่อขอความช่วยเหลือได้อีกด้วย

ตารางที่ ๔-๑๒ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของระดับความคิดเห็นในการ แก้ไข ซ่อมแซม และการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	SD.	ระดับ ความ คิดเห็น
				ความหมาย
๑.	เครื่องมือ เครื่องใช้ ยุทโธปกรณ์ของหน่วยทหารพอเพียง ในการแก้ไข ซ่อมแซมและป้องกันน้ำท่วม	๒.๕๔	๐.๘๕	มาก
๒.	กำลังพลของหน่วยทหารมีความรู้ ความสามารถ ในการแก้ไข ซ่อมแซมและป้องกันน้ำท่วม	๒.๘๕	๐.๘๕	มาก
๓.	หน่วยทหารได้ร่วมการแก้ไขและซ่อมแซม การป้องกันน้ำท่วม ได้ทันเวลา	๒.๘๕	๐.๘๖	มาก
๔.	กำลังพลของหน่วยทหารมีความพอเพียงในการแก้ไขและ ซ่อมแซม การป้องกันน้ำท่วม	๒.๘๖	๐.๘๖	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	๒.๘๕	๐.๗๗	มาก

จากตารางที่ ๔-๑๒ แสดงให้เห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัย มีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการแก้ไข ซ่อมแซม และการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วย ทหาร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

จากตารางที่ ๔-๑๒ จะเห็นได้ว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยเห็นว่า หน่วยทหารมีกำลังพล เครื่องมือ เครื่องใช้ และ ยุทโธปกรณ์ รวมถึงมีความสามารถเพียงพอในการ แก้ไข ซ่อมแซมและป้องกันน้ำท่วม อีกทั้ง ยังสามารถให้ช่วยเหลือในการแก้ไขและซ่อมแซม รวมถึง การป้องกันน้ำท่วมได้อย่างทันเวลาอีกด้วย

ตารางที่ ๔-๑๓ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายของระดับความคิดเห็นในการฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร

ข้อ	ประเด็น	$\bar{x}$	SD.	ระดับ ความ คิดเห็น
				ความหมาย
๑.	หน่วยทหารสามารถให้ความร่วมมือกับส่วนราชการอื่นๆ ในการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาวะปกติ	๓.๑๔	๐.๘๑	มาก
๒.	หน่วยทหารยังคงให้ความช่วยเหลือประชาชนในการเข้าฟื้นฟู หลังสถานการณ์น้ำท่วมได้ทันเวลา	๒.๕๓	๐.๘๔	มาก
๓.	หน่วยทหารยังคงมีความจำเป็นในการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาวะปกติ	๒.๕๓	๐.๘๓	มาก
๔.	เครื่องมือ เครื่องใช้ ยุทโธปกรณ์ของหน่วยทหารพอเพียง ในการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาวะปกติ	๒.๘๘	๐.๘๕	มาก
๕.	หน่วยทหารมีกำลังพลพอเพียงในการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาวะปกติ	๒.๘๖	๐.๘๓	มาก
๖.	กำลังพลของหน่วยทหารมีความรู้ ความสามารถในการฟื้นฟู หลังสถานการณ์น้ำท่วม	๒.๘๕	๐.๘๓	มาก
	ค่าเฉลี่ยรวม	๒.๘๕	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔-๑๓ แสดงให้เห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัย มีความคิดเห็นโดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีความเห็นอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

จากตารางที่ ๔-๑๓ จะเห็นได้ว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยเห็นว่า แม้สถานการณ์น้ำท่วมจะผ่านพ้นไปแล้วก็ตาม แต่หน่วยทหารยังคงให้ความช่วยเหลือประชาชน รวมถึงยังให้ความร่วมมือกับส่วนราชการอื่นๆ ในการเข้าฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วมด้วย

นอกจากนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยยังมีความเห็นว่า หน่วยทหารมีกำลังพล เครื่องมือ เครื่องใช้ และ ยุทโธปกรณ์ รวมถึงมีความสามารถเพียงพอในการฟื้นฟู หลังสถานการณ์น้ำท่วมอีกทั้ง จากผลการวิจัยข้างต้นยังพบประเด็นที่น่าสนใจกล่าวคือ ประชากรและ

กลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความเห็นว่า หน่วยทหารยังคงมีความจำเป็นในการช่วยเหลือฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาวะปกติอีกด้วย

ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์น้ำท่วม

ตารางที่ ๔-๑๔ จำนวนและค่าร้อยละของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบภัยน้ำท่วม จำแนกตามความคิดเห็นเพิ่มเติมที่มีเกี่ยวกับลักษณะความช่วยเหลือที่ต้องการจากหน่วยทหารเมื่อประสบภัยน้ำท่วม

ข้อ	ความคิดเห็นเพิ่มเติม	จำนวน	ร้อยละ
๑.	ความช่วยเหลือในการเดินทางโดยรอบเพื่อประกอบภารกิจประจำวัน	๕	๑๒.๑๕
๒.	ความช่วยเหลือในการฟื้นฟูด้านที่พักอาศัย	๕	๑๒.๑๕
๓.	ความช่วยเหลือในการช่วยจัดหาที่พักอาศัยขณะน้ำท่วม	๕	๑๒.๑๕
๔.	ความช่วยเหลือในการจัดหาอาหารการกิน และยา	๔	๙.๗๕
๕.	ความช่วยเหลือในการฟื้นฟูอาชีพ หรือให้มีอาชีพทำขณะน้ำท่วม	๓	๗.๓๑
๖.	ความช่วยเหลือด้านสุขภาพ	๓	๗.๓๑
๗.	ความช่วยเหลือในการขนย้ายข้าวของ	๒	๔.๘๗
๘.	ขอจำนวนกำลังพลทหารเพิ่มมากขึ้นกว่านี้	๒	๔.๘๗
๙.	ความช่วยเหลือในการตรวจตราความปลอดภัยในยามค่ำคืน	๒	๔.๘๗
๑๐.	ความช่วยเหลือในการให้ทหารตั้งศูนย์ผู้ประสบภัย โดยมีเบอร์ส่วนกลาง เพื่อใช้ในการติดต่อช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน	๒	๔.๘๗
๑๑.	ความช่วยเหลือในการฟื้นฟูสภาพจิตใจ	๑	๒.๔๔
๑๒.	ความช่วยเหลือโดยการให้หน่วยแพทย์เคลื่อนที่คอยดูแลช่วยเหลือ สักระยะ ๑ ปีหลังน้ำท่วม	๑	๒.๔๔
๑๓.	ความช่วยเหลือในการขนย้ายคนป่วยออกจากโรงพยาบาล	๑	๒.๔๔

ตารางที่ ๔-๑๔ จำนวนและค่าร้อยละของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบภัยน้ำท่วม จำแนกตามความคิดเห็นเพิ่มเติมที่มีเกี่ยวกับลักษณะความช่วยเหลือที่ต้องการจากหน่วยทหารเมื่อประสบภัยน้ำท่วม (ต่อ)

ข้อ	ความคิดเห็นเพิ่มเติม	จำนวน	ร้อยละ
๑๔.	ความช่วยเหลือในการตั้งจุดรับเรื่องราวร้องทุกข์ในพื้นที่เกิดเหตุเป็นจุดๆ ในระยะใกล้ๆ ที่จะสามารถติดต่อได้สะดวกและรวดเร็ว และมีเครื่องมือสื่อสารไว้แต่ละจุดไว้คอยบริการด้วย เพื่อสะดวกในการติดต่อกับผู้อื่น	๑	๒.๔๔
๑๕.	ความช่วยเหลือในการทำถนน สะพานชำรุด	๑	๒.๔๔
๑๖.	ความต้องการให้ปล่อยน้ำไปตามธรรมชาติ	๑	๒.๔๔
๑๗.	ความช่วยเหลือในการจัดเวรเรือตรวจตรา หรือให้การช่วยเหลือภายในซอยเล็ก แคบอย่างทั่วกัน	๑	๒.๔๔
๑๘.	ความช่วยเหลือในการแจ้งข่าวสารรวดเร็ว	๑	๒.๔๔
	รวม	๕๑	๑๐๐

ตารางที่ ๔-๑๕ จำนวนและค่าร้อยละของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบภัยน้ำท่วม จำแนกตามความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยทหารในขณะเกิดเหตุน้ำท่วม

ข้อ	ความคิดเห็นเพิ่มเติม	จำนวน	ร้อยละ
๑.	มีความเห็นเกี่ยวกับการแบ่งหน้าที่ระหว่งทหารและตำรวจกล่าวคือ ในส่วนของ การควบคุมการจราจรตามแยกต่างๆ ควรเป็นหน้าที่ของตำรวจ และในส่วนของ การบริการช่วยเหลือประชาชนในการเดินทาง รวมถึงการขนย้ายข้าวของนั้นควรเป็นหน้าที่ของทหาร	๑	๓๓.๓๓
๒.	มีความเห็นเกี่ยวกับการร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่ว่า นายทหารชั้นสัญญาบัตรและนายทหารชั้นประทวนควรให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วย	๑	๓๓.๓๓
๓.	มีความเห็นว่าหน่วยทหารควรรับฟังชาวบ้านในพื้นที่ในการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำด้วย	๑	๓๓.๓๓
	รวม	๒	๑๐๐

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ อีกทั้ง เสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยเบื้องต้นมีจำนวนทั้งสิ้น ๖๐๐ คน และจากจำนวนดังกล่าวเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวนทั้งสิ้น ๔๑๔ คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเองตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาค ของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๔ ระดับ และแบบปลายเปิด (Open-ended)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ในส่วนที่เป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) โดยแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง ในส่วนที่เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๔ ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science) for Windows แล้วจึงนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง ในส่วนที่เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended) นั้นจะวิเคราะห์เนื้อหาและนำข้อมูลที่ได้อาจจัดหมวดหมู่ หลังจากนั้นจึงแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ นำเสนอเป็นตาราง

สรุป

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่อยู่ต่ำกว่า ๒๑-๓๐ ปี เกือบทั้งหมดมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นส่วนใหญ่ อาชีพส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างหรือพนักงานบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจและเกษตรกร ตามลำดับ จากจำนวนประชากรและ กลุ่มตัวอย่างข้างต้น เกินกว่า

ครั้งหนึ่งเป็นผู้ที่ประสบเหตุมหาอุทกภัย และในจำนวนผู้ที่ประสบเหตุอุทกภัยเกือบร้อยละ ๘๐ เป็นผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยทหารในสถานการณ์มหาอุทกภัย ปี พ.ศ. ๒๕๕๔

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประสบในขณะที่เกิดวิกฤตมหาอุทกภัย พบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาน้ำท่วมบ้านเรือนเสียหาย รองลงมาคือ การประกอบอาชีพยากลำบาก เกิดความเครียด ขาดแคลนอาหาร น้ำดื่ม เครื่องอุปโภคบริโภค มีความยากลำบากในการติดต่อกับผู้อื่น ทรัพย์สิน เงินทอง สูญหาย และ/หรือ อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย มีความกังวลเกี่ยวกับการถูกลักขโมยหรือโจรกรรม ขาดแคลนยารักษาโรค และการเข้าถึงการรักษา พื้นที่การเกษตร และการปศุสัตว์ได้รับความเสียหาย บาดเจ็บหรือเจ็บป่วยทางร่างกายและสัตว์เลี้ยงบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ตามลำดับ

๓. ลักษณะของการรับรู้คำเตือนที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้รับก่อนเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย พบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับคำเตือนล่วงหน้าเป็นเวลาเพียงพอแต่ก็ยังไม่สามารถเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ได้

๔. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๑ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัย

๔.๑ ความคิดเห็นในการเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารพบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารอยู่ในระดับมาก

๔.๒ ความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารพบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารอยู่ในระดับมาก

๔.๓ ความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไข ซ่อมแซม และการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร พบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการแก้ไข ซ่อมแซม และการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารอยู่ในระดับมาก

๔.๔ ความคิดเห็นในการปฏิบัติภารกิจฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารพบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

๑. ผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประสบในขณะที่เกิดวิกฤตมหาอุทกภัยที่พบในงานวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสาธารณภัยของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ได้กล่าวถึงผลกระทบจากสาธารณภัยอันได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้รับผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ทรัพย์สิน ที่อยู่อาศัย รวมถึงผลกระทบต่อเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการคมนาคมถูกตัดขาด

๒. ในส่วนของบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัยนั้น จากผลการวิจัยทำให้ทราบได้ว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานของหน่วยทหาร ทั้งการเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์ ระหว่างเกิดสถานการณ์ การปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไข ซ่อมแซม และการป้องกันสถานการณ์ รวมถึง การปฏิบัติภารกิจฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วม อยู่ในเกณฑ์ มาก นอกจากนี้เมื่อพิจารณาในรายชื่อที่พบว่าอยู่ในเกณฑ์มากในทุกประเด็นอีกด้วย

จากผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยส่วนใหญ่รับรู้ถึงบทบาท หน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ 3 ทั้งก่อน ระหว่างและหลังเกิดวิกฤตการณ์มหาอุทกภัยตามหลักการบริหารภาวะวิกฤต นอกจากนี้ ในประเด็นของการรับรู้คำเตือนที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้รับก่อนเกิดวิกฤตการณ์มหาอุทกภัยนั้นจะเห็นว่า แม้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะได้รับคำเตือนล่วงหน้าเป็นเวลาเพียงพอก็ตาม แต่ก็ยังไม่สามารถเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ได้นั้น ในประเด็นนี้ควรศึกษาเพิ่มเติมถึงสาเหตุที่ไม่สามารถเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ได้ว่าเป็นเพราะเหตุใด เพื่อที่หน่วยทหารหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะได้สามารถให้ความช่วยเหลือเพื่อลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากอุทกภัยได้

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า แม้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจะรับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของหน่วยทหารที่จะให้การช่วยเหลือผู้ประสบภัยก็ตาม แต่ตัวผู้ประสบภัยเอง ก็ยังมีจิตสำนึกที่จะบริหารจัดการกับเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อตัวเองก่อนที่จะรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐด้วย ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่า หากสามารถจัดอบรมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเกิดภัยพิบัติให้กับประชาชนอย่างถูกต้อง ก็น่าจะเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นจากภัยพิบัติลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะอุทกภัยได้ด้วย

๓. ในส่วนของความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์น้ำท่วมนั้น จะเห็นได้ว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีการเสนอความคิดเห็นเพิ่มเติมใน

หลายประเด็น อาทิเช่น การตั้งจุดรับเรื่องราวร้องทุกข์ในพื้นที่เกิดเหตุ หรือการจัดเวรเรือตรวจตรา หรือให้การช่วยเหลือภายในซอยเล็ก แคบอย่างทั่วกัน เป็นต้น ทั้งนี้ เป็นที่น่าสังเกตว่า ข้อเสนอเพิ่มเติมในหลายประเด็นที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยเสนอมานั้น เป็นสิ่งที่หน่วยทหารได้มีการดำเนินการอยู่แล้วแต่อาจจะยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่รับรู้ จากประเด็นดังกล่าวนี้ทำให้เห็นได้ว่า แม้หน่วยทหารจะมีการดำเนินการให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ มากมายก็ตาม แต่ผู้ที่ประสบเหตุอุทกภัยไม่ทราบข้อมูลดังกล่าวจึงทำให้ไม่สามารถเข้าถึงการรับความช่วยเหลือต่างๆ จากหน่วยทหารได้

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ 3

๑.๑ หน่วยทหารควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้ประสบภัยถึงรายละเอียดในการให้ความช่วยเหลือว่าหน่วยทหารสามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างไรบ้าง รวมถึงมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประสบภัยทราบถึงจุดบริการต่างๆ รวมถึงหมายเลขโทรศัพท์ วิธีการต่างๆ ในการที่จะติดต่อสื่อสารกับหน่วยทหารในยามเกิดภัยพิบัติ

๑.๒ หน่วยทหารควรนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้ในการบริหารจัดการทั้งก่อนเกิดภัยพิบัติ ระหว่างเกิด รวมถึงหลังเกิดภัยพิบัติ เนื่องจากชุมชนเป็นผู้ที่จะเข้าใจสถานการณ์ ณ เวลา นั้นๆ ได้ดีที่สุด อีกทั้งจะทำให้หน่วยทหารสามารถให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยได้สอดคล้องตรงความต้องการของผู้ประสบภัยด้วย

๑.๓ หน่วยทหารควรดำเนินการบริหารจัดการสาธารณภัยเชิงรุก อาทิเช่น จัดหน่วยงานเพื่อประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดอุทกภัยอย่างเป็นรูปธรรม เป็นต้น

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยทหารในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในลักษณะอื่นๆ ด้วย เช่น แผ่นดินไหว วาตภัย เป็นต้น

๒.๒ ควรมีการศึกษาบทบาทหน้าที่ของหน่วยทหารในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในภูมิภาคอื่นๆ ด้วย

๒.๓ งานวิจัยนี้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งหนึ่งเป็นข้าราชการ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากสามารถเก็บข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในการประกอบอาชีพ เช่น เกษตรกร เป็นต้น น่าจะทำให้เห็นความแตกต่างในประเด็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประสบในขณะเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย อีกทั้ง ยังจะสามารถทำให้หน่วย

ทหารทราบถึงความต้องการของลักษณะความช่วยเหลือที่ผู้ประสบภัยต้องการในลักษณะอื่นๆ
ที่แตกต่างไปจากนี้ด้วย

บรรณานุกรม

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

ชีวัน โหละบุตร, พลตรี. “แนวทางการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนด้านการบรรเทาสาธารณภัยของ กองทัพภาคที่ ๓”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๑.

ดำรง รัตนพานิช. “บทบาทของผู้นำราชการจังหวัดในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๓๓.

ปรีชา จันทร์โอชา, พันเอก. “การนำเสนอแนวทางการปฏิบัติงานกิจการพลเรือนด้านการ บรรเทาสาธารณภัยของกองทัพภาคที่ ๓”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๐.

พงศ์เอก อภิรักษ์โยธิน, พลโท. “บทบาทของหน่วยบัญชาการทหารพัฒนาในการช่วยเหลือ และแก้ปัญหาอุทกภัยในพื้นที่ภาคเหนือ”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกัน ราชอาณาจักร, ๒๕๔๕.

ภูษพงศ์ พงษ์ศิริ, พลตรี. “บทบาทของทหารในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย”. เอกสารวิจัย ส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๓.

ขงยุทธ เมฆรัตน์, พลตรี. “บทบาทหน่วยบัญชาการทหารพัฒนากับการบรรเทาสาธารณภัย”. เอกสาร วิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๔๖.

เสรี ตีระพัฒน์, พลตรี. “บทบาทของทหารกับการช่วยบรรเทาอุทกภัย ปี พ.ศ.๒๕๓๘”. เอกสาร วิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๓๕.

อภิชาติ เพ็ญกิตติ, พลโท. “หน่วยบัญชาการทหารพัฒนากับการพัฒนาประเทศในอนาคต”. เอกสาร วิจัยส่วนบุคคล, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๔.

กฎหมาย

"พระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน", ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ ๕๖ ตอนที่ ๓๕ (ฉบับพิเศษ) ๒๒ มีนาคม ๒๕๒๒, หน้า ๔.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กลาโหม, กระทรวง. “การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน”. ข้อตกลง, ๒๕๕๖

ข้อตกลงว่าด้วยการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๕๖

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร. “รายงานการคู่มือการและศึกษานโยบายประเทศภาคเหนือด้านเศรษฐกิจของนักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๔๕”. ๒๕๔๕

ศูนย์บรรเทาสาธารณภัยกองบัญชาการทหารสูงสุด. “การดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติจากอุทกภัยและโคลนถล่มพื้นที่ จ.อุตรดิตถ์ สุโขทัย แพร่ น่าน และ ลำปาง”. คำสั่ง, ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๕

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของ เรื่อง “แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารใน ส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน” โดย พ.อ. รณศ อินทร์ยิ้ม

๒. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด ๔ ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ สภาพและปัญหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามประสบในขณะเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย

ตอนที่ ๓ บทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัย

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารใน ส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัย

๓. โปรดตอบคำถามทุกตอนตามความเป็นจริงเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้ ผลวิจัยที่ถูกต้องเที่ยงตรงมากที่สุด

๔. ข้อมูลจากแบบสอบถามทั้งหมดจะถูกนำไปใช้เฉพาะในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้นและจะไม่ นำไปเปิดเผยหรือใช้เพื่อการอื่น

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ

แบบสอบถาม

ตอนที่ ๑ : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

๑. เพศ ชาย หญิง
๒. อายุ น้อยกว่า ๒๑ ปี ๒๑-๓๐ ปี ๓๑-๔๐ ปี
 ๔๑-๕๐ ปี ๕๑-๖๐ ปี มากกว่า ๖๐ ปี
๓. วุฒิมัธยมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น
 มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือ ปวช. อนุปริญญา หรือ ปวส.
ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
 อื่นๆ ระบุ.....
๔. ภูมิลำเนาของท่าน จังหวัดนครสวรรค์
 จังหวัด.....
 (โปรดระบุระยะเวลาที่ท่านมาอาศัยอยู่ใน จ.นครสวรรค์.....ปี .....เดือน)
๕. อาชีพ รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ
 รับจ้าง, พนักงานธุรกิจเอกชน ธุรกิจส่วนตัว
 เกษตรกร อื่นๆ ระบุ.....
๖. ท่านเป็นผู้ประสบเหตุมหาอุทกภัยใน ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ใช่หรือไม่
 ใช่ ไม่ใช่ (ยุติการตอบแบบสอบถาม)
๗. ท่านได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยทหารในมหาอุทกภัย ปี พ.ศ. ๒๕๕๔ หรือไม่
 ได้รับ ไม่ได้รับ

ตอนที่ ๒ สภาพและปัญหาที่ผู้ตอบแบบสอบถามประสบในขณะที่สถานการณ์น้ำท่วม มี

ลักษณะเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) และแบบปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๒ ข้อ

คำชี้แจง : โปรดเติมตัวเลขเพื่อแสดงความคิดเห็นของท่านลงใน หรือทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

๑. ท่านได้รับผลกระทบจากสถานการณ์น้ำท่วมในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ลักษณะใดบ้าง

(สามารถตอบได้มากกว่า ๑ ข้อ โปรดเรียงลำดับจากสิ่งที่ท่านเห็นว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ท่านได้รับความยากลำบากในการดำรงชีวิตจาก มาก ไป น้อย โดยให้ ๑ = ได้รับความยากลำบากมากที่สุด)

- น้ำท่วมบ้านเรือน
- บ้านเรือนพังทลาย
- พื้นที่การเกษตร และการปศุสัตว์ได้รับความเสียหาย
- ทรัพย์สิน เงินทอง สูญหาย และ/หรือ อุปกรณ์ในการเลี้ยงชีพเสียหาย
- ท่านและ /หรือ ญาติได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยทางร่างกาย
- ญาติของท่านได้รับอันตรายถึงขั้นเสียชีวิต
- ท่านและ /ญาติเกิดความเครียด
- ท่านขาดรายได้ในการเลี้ยงชีพ
- สัตว์เลี้ยงของท่านได้รับบาดเจ็บ
- สัตว์เลี้ยงของท่านได้รับอันตรายถึงขั้นเสียชีวิต
- อื่นๆ ระบุ .....

๒. ท่านได้รับทราบคำเตือนล่วงหน้าจากเทศบาลนครนครสวรรค์ก่อนที่จะเกิดสถานการณ์น้ำท่วมลักษณะใดต่อไปนี้

- ได้รับคำเตือนล่วงหน้าเป็นเวลาเพียงพอที่จะเตรียมตัวรับกับสถานการณ์
- ได้รับคำเตือนล่วงหน้าเป็นเวลาเพียงพอ แต่ก็ยังไม่สามารถเตรียมตัวรับสถานการณ์ได้
- ได้รับคำเตือนล่วงหน้าเป็นเวลากระชั้นชิดจนไม่สามารถเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ได้ทัน
- ไม่ได้รับคำเตือนล่วงหน้า

ตอนที่ ๓ บทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ใน

การช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหากุศลภัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ล้อมรอบตัวเลขที่ตรงกับระดับความเห็นของท่าน

โดย ๔ = เห็นด้วยมากที่สุด ๓ = เห็นด้วยมาก ๒ = เห็นด้วยน้อย ๑ = เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับความเห็น			
		๔	๓	๒	๑
๑. การเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วม					
๑.๑	ท่านเห็นว่า หน่วยทหารมีการวางแผนการป้องกันสถานการณ์การเกิดน้ำท่วมล่วงหน้า	๔	๓	๒	๑
๑.๒	ท่านเห็นว่า หน่วยทหารมีการอบรมบุคคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับสถานการณ์น้ำท่วม	๔	๓	๒	๑
๑.๓	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วม ท่านได้รับคำแนะนำจากหน่วยทหารในการปฏิบัติตัวเพื่อรับมือกับสถานการณ์	๔	๓	๒	๑
๑.๔	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยทหารเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางการป้องกัน	๔	๓	๒	๑
๑.๕	ท่านเห็นว่าหน่วยทหารมีการติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดตลอดเวลา แม้อยู่ในสถานการณ์ปกติ	๔	๓	๒	๑
๑.๖	ท่านเห็นว่า ท่านมีความรู้เบื้องต้นในการรับมือ เมื่อเกิดเหตุภัยพิบัติก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐได้	๔	๓	๒	๑
๑.๗	ท่านเห็นว่า ท่านได้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับเหตุภัยพิบัติที่อาจมีผลกระทบต่อตัวท่าน	๔	๓	๒	๑
๑.๘	ท่านเห็นว่าในยามเกิดเหตุภัยพิบัติ ท่านเองควรเป็นผู้ที่จัดการกับเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อตัวท่านด้วยตัวท่านเองก่อนที่จะได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ	๔	๓	๒	๑

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับความเห็น			
		๔	๓	๒	๑
๒.การปฏิบัติระหว่างเกิดสถานการณ์น้ำท่วม					
๒.๑	ท่านเห็นว่า ในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยทหารมีการทำงานอย่างเป็นระเบียบแบบแผน	๔	๓	๒	๑
๒.๒	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วมหน่วยทหารสามารถเข้าช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยได้อย่างทันท่วงที	๔	๓	๒	๑
๒.๓	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วม ท่านสามารถติดต่อกับหน่วยทหารเพื่อขอความช่วยเหลือได้	๔	๓	๒	๑
๒.๔	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยทหารสามารถทำงานร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ได้เป็นอย่างดีในการปฏิบัติหน้าที่เข้าช่วยเหลือประชาชน	๔	๓	๒	๑
๒.๕	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยทหารแสดงความเห็นใจและเข้าใจถึงความทุกข์ยากที่ประชาชนได้รับ	๔	๓	๒	๑
๒.๖	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยทหารได้ให้ช่วยเหลือประชาชนอย่างกระตือรือร้นและเต็มใจ	๔	๓	๒	๑
๒.๗	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วม หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ของทหารมีความสามารถในการปฐมพยาบาลได้	๔	๓	๒	๑
๒.๘	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วมหน่วยทหารมีความสามารถในการช่วยเหลือขนย้ายผู้ป่วยได้	๔	๓	๒	๑
๒.๙	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วมนอกจากชีวิตของท่านแล้ว หน่วยทหารยังให้ความช่วยเหลือในการจัดการกับทรัพย์สิน ข้าวของ รวมถึงสัตว์เลี้ยงของท่านด้วย	๔	๓	๒	๑
๒.๑๐	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วมหน่วยทหารมีความสามารถในการจัดการกับเหตุฉุกเฉินที่เกิดขึ้นกระทันหัน ได้อย่างทันท่วงที	๔	๓	๒	๑
๒.๑๑	ท่านเห็นว่าในสถานการณ์น้ำท่วมหน่วยทหารมีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับประชาชนได้เป็นอย่างดี	๔	๓	๒	๑

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับความเห็น			
		๔	๓	๒	๑
๒.๑๒	ท่านเห็นว่าหน่วยทหารมีการติดตามเหตุการณ์อย่างใกล้ชิดตลอดเวลาในขณะที่เกิดสถานการณ์น้ำท่วม	๔	๓	๒	๑
๒.๑๓	ท่านเห็นว่าหน่วยทหารมีกำลังคนเพียงพอต่อเหตุภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น	๔	๓	๒	๑
๒.๑๔	ท่านเห็นว่าหน่วยทหารมีเครื่องมือ เครื่องใช้ และ ยุทโธปกรณ์เพียงพอเพื่อใช้ในเหตุภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้น	๔	๓	๒	๑
๓. การแก้ไข ซ่อมแซม และ การป้องกันสถานการณ์น้ำท่วม					
๓.๑	ท่านเห็นว่าหน่วยทหารมีกำลังพลเพียงพอในการแก้ไขซ่อมแซมและ ป้องกันน้ำท่วม	๔	๓	๒	๑
๓.๒	ท่านเห็นว่ากำลังพลของหน่วยทหารมีความรู้ ความสามารถในการแก้ไข ซ่อมแซมและป้องกันน้ำท่วม	๔	๓	๒	๑
๓.๓	ท่านเห็นว่าหน่วยทหารมีเครื่องมือ เครื่องใช้ และ ยุทโธปกรณ์เพียงพอในการแก้ไข ซ่อมแซมและป้องกันน้ำท่วม	๔	๓	๒	๑
๓.๔	ท่านเห็นว่า หน่วยทหารได้รวมการแก้ไขและซ่อมแซม การป้องกันน้ำท่วม ได้ทันเวลา	๔	๓	๒	๑
๔. การฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วม					
๔.๑	ท่านเห็นว่าหน่วยทหารมีกำลังพลเพียงพอในการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาวะปกติ	๔	๓	๒	๑
๔.๒	ท่านเห็นว่ากำลังพลของหน่วยทหารมีความรู้ความสามารถในการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาวะปกติ	๔	๓	๒	๑
๔.๓	ท่านเห็นว่าหน่วยทหารมีเครื่องมือ เครื่องใช้ และยุทโธปกรณ์ เพียงพอในการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาวะปกติ	๔	๓	๒	๑
๔.๔	ท่านมีความเชื่อมั่นว่าหน่วยทหารยังมีความจำเป็นในการฟื้นฟูสภาพ ให้กับสู่สภาวะปกติ	๔	๓	๒	๑
๔.๕	ท่านเห็นว่า หน่วยทหารยังคงให้ความช่วยเหลือประชาชนในการเข้าฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วมได้ทันเวลา	๔	๓	๒	๑

๔.๖	ท่านเห็นว่าหน่วยทหารสามารถให้ความร่วมมือกับส่วนราชการอื่นๆ ในการฟื้นฟูสภาพให้กลับสู่สภาวะปกติ	๔	๓	๒	๑
-----	---	---	---	---	---

ตอนที่ ๔ ความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในสถานการณ์น้ำท่วม

๑ เมื่อท่านประสบเหตุภัยพิบัติ ท่านต้องการให้หน่วยทหารช่วยเหลือลักษณะอื่นๆ อีกหรือไม่ โปรดอธิบายโดยสังเขป

---

๒ หากท่านมีความคิดเห็นอื่นใดต่อการปฏิบัติหน้าที่ในการเข้าช่วยเหลือประชาชนในขณะเกิดเหตุภัยพิบัติ โปรดระบุพอสังเขป

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้ความร่วมมือ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พันเอก รณศ อินทร์ยิ้ม
วัน เดือน ปีเกิด	๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๐๑
การศึกษา	โรงเรียนพิษณุโลกพิทยาคม โรงเรียนเตรียมทหาร รุ่นที่ ๑๘ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่นที่ ๒๕ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก หลักสูตรประจำ ชุดที่ ๖๕ วิทยาลัยการทัพบก หลักสูตรหลักประจำ ชุดที่ ๕๐
ประวัติการทำงาน โดยย่อ	ผู้บังคับกองร้อยอาวุธเบา กองพันทหารราบที่ ๔ กรมทหารราบที่ ๔ ผู้บังคับกองร้อย ทหารมหาดเล็กรักษาพระองค์ ราชองครักษ์ประจำพระองค์ นายทหารยุทธการ จังหวัดทหารบกพิษณุโลก ผู้บังคับหน่วยนักศึกษาวิชาทหาร จังหวัดทหารบกพิษณุโลก หัวหน้ากองกำลังพล กองบัญชาการช่วยรบที่ ๓ รองผู้อำนวยการกองกำลังพล กองทัพภาคที่ ๓ ผู้อำนวยการกองกำลังพล กองทัพภาคที่ ๓ เสนาธิการ มณฑลทหารบกที่ ๓๑ รองผู้บังคับการ จังหวัดทหารบกพิษณุโลก รองผู้บัญชาการ มณฑลทหารบกที่ ๓๑
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองเสนาธิการ กองทัพภาคที่ ๓

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การทหาร

เรื่อง แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพ
ภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน

ผู้วิจัย พันเอก รณศ อินทร์ยิ้ม หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๖

ตำแหน่ง รองเสนาธิการ กองทัพภาคที่ ๓

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๔ หรือตามที่สื่อมวลชนขนานนามว่าเป็นมหาอุทกภัย นั้น ถือเป็นอุทกภัยรุนแรงที่สุดที่ส่งผลกระทบต่อบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำโขง เริ่มตั้งแต่ ปลายเดือนกรกฎาคมและสิ้นสุดเมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๕ มีราษฎรได้รับผลกระทบกว่า ๑๒.๘ ล้านคน ธนาคารโลกประเมินมูลค่าความเสียหายสูงถึง ๑.๔๔ ล้านล้านบาท โดยถูกจัดให้เป็นภัยพิบัติ ครั้งที่สร้างความเสียหายมากที่สุด เป็นอันดับสี่ของโลก อุทกภัยดังกล่าวทำให้พื้นดินกว่า ๑๕๐ ล้านไร่ ซึ่งในจำนวนนี้ เป็นทั้งพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมใน ๖๕ จังหวัด ๖๘๔ อำเภอ ราษฎรได้รับความเดือดร้อน ๔,๐๘๖,๑๓๘ ครัวเรือน ๑๓,๕๕๕,๑๕๒ คน บ้านเรือนเสียหายทั้งสิ้น ๒,๓๒๕ หลัง บ้านเรือนเสียหายบางส่วน ๕๖,๘๑๓ หลัง พื้นที่การเกษตรได้รับความเสียหายประมาณ ๑๑.๒๐ ล้านไร่ และมีผู้เสียชีวิต ๘๑๓ คน (อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๔ , ออนไลน์ , ๒๕๕๖)

จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักจากมหาอุทกภัยในครั้งนี้เช่นกัน กล่าวคือเขตตัวเมืองซึ่งถือเป็นย่านธุรกิจการค้าของจังหวัดถูกน้ำเข้าท่วมอย่างรวดเร็วหลังจากที่ได้พยายาม ทำการป้องกันอย่างเต็มที่แล้ว รวมทั้งน้ำที่ท่วมพื้นที่รอบนอกเมือง ทำให้หมู่บ้านจัดสรรหลายพันยูนิต บ้านเรือนของประชาชน ถูกน้ำท่วมจำนวนมาก รวมถึงพื้นที่เกษตรกรรมของชาวบ้าน ในจังหวัดนครสวรรค์ยังถูกน้ำท่วมนับหมื่นไร่ถนนหลายสายถูกตัดขาดจึงทำให้ประชาชนขาดแคลนน้ำและอาหารในช่วงแรก ๆ ซึ่งต่อมาก็มีประชาชนที่เจ็บป่วยด้วยโรคที่มาจากน้ำ พื้นที่เลี้ยงสัตว์ถูกน้ำท่วมทั้งหมด

ในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัยครั้งนี้ทหารได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือประชาชน ในทุกพื้นที่ของประเทศ โดยในจังหวัดนครสวรรค์นั้นมณฑลทหารบกที่ ๓๑ ถือเป็นกำลังหลักในการปฏิบัติ ภารกิจ ในการให้ความช่วยเหลือกับผู้ประสบภัย ทั้งการให้ความช่วยเหลือ

ทางกำลังคนในการปฏิบัติ ภารกิจในพื้นที่ที่ประสบภัยการให้ความช่วยเหลือทางด้านคมนาคมขนส่งทั้งทางรถและทางเรือ ในการนำผู้ประสบภัย อพยพออกจากพื้นที่ที่เกิดวิกฤตน้ำท่วมและตลอดไปจนถึงการให้ความช่วยเหลือ ทั้งทางการฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ อย่างไรก็ตาม ในการปฏิบัติภารกิจของทหารใน วิกฤตการณ์เช่นนี้จำเป็นต้องปฏิบัติ ภารกิจให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงมากกว่า และจำเป็นต้องเลือกช่วยเหลือกับผู้ประสบภัยที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างรวดเร็วที่สุดซึ่งก็ทำให้ผู้ประสบภัย บางส่วนเกิดความไม่เข้าใจต่อบทบาทและหน้าที่ของทหารแม้ว่าเหล่าทหารจะปฏิบัติภารกิจอย่างเต็มกำลังความสามารถแล้วก็ตาม

อนึ่ง บทบาทของทหารตามรัฐธรรมนูญรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดไว้ความว่า “มาตรา ๑๗ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราชอธิปไตย และ บูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ ต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์ และ เทคโนโลยีที่ทันสมัย จำเป็น และเพียงพอเพื่อพิทักษ์รักษาเอกราชอธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์ แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑ กำหนดอำนาจและหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม และหน้าที่ของกองทัพบก มี ๓ ประการ ดังต่อไปนี้

๑. พิชัยเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคามทั้งภายนอกและภายใน ราชอาณาจักรปราบปรามการกบฏและการจลาจลโดยจัดให้มีและใช้กำลังทหารตามที่รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่มีกฎหมายกำหนด

๒. พิชัยรักษาปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจของสถาบัน พระมหากษัตริย์

๓. ปกป้องพิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงตลอดจนสนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐ ในการพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติและการช่วยเหลือประชาชน

ในฐานะที่ผู้วิจัยในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นเสนาธิการ มณฑลทหารบกที่ ๓๑ ซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์มหาอุทกภัยในเขตพื้นที่เทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์จึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษา ถึงแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในช่วงวิกฤตการณ์มหาอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ ในมุมมองของประชาชน โดยมุ่งศึกษาในเขตพื้นที่เทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เนื่องจากเห็นว่าจังหวัดนครสวรรค์ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นประตูสู่ภาคเหนือ อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางการค้าข้าวและสินค้าทางการเกษตรด้วย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนกรณีวิกฤตมหาอุทกภัย พ.ศ.๒๕๕๔ ครั้งนี้นอกจากจะทำให้ ทราบบทบาทและหน้าที่ของหน่วยทหารในมุมมองของประชาชน แล้วยังจะนำไปสู่การปรับปรุงและ พัฒนาแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของทหารในการเข้าช่วยเหลือเมื่อเกิดวิกฤตการณ์อื่นๆต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนเมื่อเกิดวิกฤตการณ์
๒. เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพ หน่วยทหารในส่วนภูมิภาค ของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเทศบาล นครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ กรณีวิกฤตมหาอุทกภัย พ.ศ.๒๕๕๔

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอนดำเนินการประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของการวิจัยประชากรและกลุ่มตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ที่พักอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยเบื้องต้นมีจำนวนทั้งสิ้น ๖๐๐ คน และจากจำนวนดังกล่าวเป็นประชากร และกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยในปี พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวนทั้งสิ้น ๔๑๔ คนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจะสร้างขึ้นเองตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพหน่วยทหารในส่วนภูมิภาค ของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ๔ ระดับ และแบบปลายเปิด (Open-ended)

ผลการวิจัย

๑. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่อายุต่ำกว่า ๒๑-๓๐ ปี เกือบทั้งหมดมีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นส่วนใหญ่ อาชีพส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างหรือพนักงานบริษัทเอกชน พนักงานรัฐวิสาหกิจและเกษตรกรตามลำดับ จากจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างข้างต้นเกินกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้ที่ประสบเหตุมหาอุทกภัย และในจำนวนผู้ที่ประสบเหตุอุทกภัยเกือบร้อยละ ๘๐ เป็นผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยทหารในสถานการณ์มหาอุทกภัย ปี พ.ศ. ๒๕๕๔

๒. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประสบในขณะที่เกิดวิกฤตมหาอุทกภัย พบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประสบปัญหาน้ำท่วมบ้านเรือนเสียหาย รองลงมาคือ การประกอบอาชีพยากลำบาก เกิดความเครียด ขาดแคลนอาหาร น้ำดื่ม เครื่องอุปโภคบริโภค มีความยากลำบากในการติดต่อกับผู้อื่น ทรัพย์สิน เงินทอง สูญหาย และ/หรือ อุปกรณ์ประกอบอาชีพเสียหาย มีความกังวลเกี่ยวกับการถูกลักขโมยหรือโจรกรรม ขาดแคลนยารักษาโรค และการเข้าถึงการรักษา พื้นที่การเกษตร และการปลูสัตว์ได้รับความเสียหาย บาดเจ็บหรือเจ็บป่วยทางร่างกายและสัตว์เลี้ยงบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ตามลำดับ

๓. ลักษณะของการรับรู้คำเตือนที่ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้รับก่อนเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย พบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับคำเตือนล่วงหน้าเป็นเวลาเพียงพอแต่ก็ยังไม่สามารถเตรียมตัวรับกับสถานการณ์ได้

๔. ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของทหารหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ ๓ ในการช่วยเหลือประชาชนในวิกฤตการณ์มหาอุทกภัย

๔.๑ ความคิดเห็นในการเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารพบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการเตรียมการก่อนเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารอยู่ในระดับมาก

๔.๒ ความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารพบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ระหว่างเกิดสถานการณ์น้ำท่วมของทหารอยู่ในระดับมาก

๔.๓ ความคิดเห็นในการปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไข ซ่อมแซม และการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร พบว่า ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความ

คิดเห็น โดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการแก้ไข ซ่อมแซม และการป้องกันสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร อยู่ในระดับมาก

๔.๔ ความคิดเห็นในการปฏิบัติการฟื้นฟูหลังสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหาร พบว่าประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ประสบเหตุอุทกภัยมีความคิดเห็น โดยเฉลี่ยเกี่ยวกับการฟื้นฟู หลังสถานการณ์น้ำท่วมของหน่วยทหารอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยทหารในส่วนภูมิภาคของกองทัพภาคที่ 3

๑.๑ หน่วยทหารควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้ประสบภัยถึง รายละเอียดในการให้ความช่วยเหลือว่าหน่วยทหารสามารถให้การช่วยเหลือได้อย่างไรบ้าง รวมถึง มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประสบภัยทราบถึงจุดบริการต่างๆ รวมถึงหมายเลขโทรศัพท์ วิธีการต่างๆ ในการที่จะติดต่อสื่อสารกับหน่วยทหารในยามเกิดภัยพิบัติ

๑.๒ หน่วยทหารควรนำแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนมาใช้ในการบริหารจัดการ ทั้งก่อนเกิดภัยพิบัติ ระหว่างเกิด รวมถึงหลังเกิดภัยพิบัติ เนื่องจากชุมชนเป็นผู้ที่จะเข้าใจ สถานการณ์ ณ เวลา นั้นๆ ได้ดีที่สุด อีกทั้งจะทำให้หน่วยทหารสามารถให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยได้สอดคล้องตรงความต้องการของผู้ประสบภัยด้วย

๑.๓ หน่วยทหารควรดำเนินการบริหารจัดการสาธารณภัยเชิงรุก อาทิเช่น จัดหน่วยงานเพื่อประเมินความเสี่ยงที่จะเกิดอุทกภัยในปีนั้นอย่างเป็นรูปธรรม เป็นต้น

๒. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๒.๑ ควรมีการศึกษายาทบทวนหน้าที่ของหน่วยทหารในการช่วยเหลือประชาชน เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในลักษณะอื่นๆ ด้วย เช่น แผ่นดินไหว วาตภัย เป็นต้น

๒.๒ ควรมีการศึกษายาทบทวนหน้าที่ของหน่วยทหารในการช่วยเหลือประชาชน เมื่อเกิดวิกฤตการณ์ในภูมิภาคอื่นๆ ด้วย

๒.๓ งานวิจัยนี้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างกว่าครึ่งหนึ่งเป็นข้าราชการ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากสามารถเก็บข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างในการประกอบ อาชีพ เช่น เกษตรกร เป็นต้น น่าจะทำให้เห็นความแตกต่างในประเด็นเกี่ยวกับสภาพและปัญหาที่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประสบในขณะเกิดวิกฤตมหาอุทกภัย อีกทั้ง ยังจะสามารถทำให้หน่วย ทหารทราบถึงความต้องการของลักษณะความช่วยเหลือที่ผู้ประสบภัยต้องการในลักษณะอื่นๆ ที่แตกต่างไปจากนี้ด้วย